

www.e-rara.ch

Theses Vniversæ Theologiæ Speculatiuæ, Sacramentalis, & Moralis

Petrus

Parisiis, M. DC. XLVIII

Zentralbibliothek Zürich

Shelf Mark: Ro 501

Persistent Link: <https://doi.org/10.3931/e-rara-79748>

Pars prima. Continens summam accuratissimam ideae theologiae speculativae.

www.e-rara.ch

Die Plattform e-rara.ch macht die in Schweizer Bibliotheken vorhandenen Drucke online verfügbar. Das Spektrum reicht von Büchern über Karten bis zu illustrierten Materialien – von den Anfängen des Buchdrucks bis ins 20. Jahrhundert.

e-rara.ch provides online access to rare books available in Swiss libraries. The holdings extend from books and maps to illustrated material – from the beginnings of printing to the 20th century.

e-rara.ch met en ligne des reproductions numériques d'imprimés conservés dans les bibliothèques de Suisse. L'éventail va des livres aux documents iconographiques en passant par les cartes – des débuts de l'imprimerie jusqu'au 20e siècle.

e-rara.ch mette a disposizione in rete le edizioni antiche conservate nelle biblioteche svizzere. La collezione comprende libri, carte geografiche e materiale illustrato che risalgono agli inizi della tipografia fino ad arrivare al XX secolo.

Nutzungsbedingungen Dieses Digitalisat kann kostenfrei heruntergeladen werden. Die Lizenzierungsart und die Nutzungsbedingungen sind individuell zu jedem Dokument in den Titelnformationen angegeben. Für weitere Informationen siehe auch [Link]

Terms of Use This digital copy can be downloaded free of charge. The type of licensing and the terms of use are indicated in the title information for each document individually. For further information please refer to the terms of use on [Link]

Conditions d'utilisation Ce document numérique peut être téléchargé gratuitement. Son statut juridique et ses conditions d'utilisation sont précisés dans sa notice détaillée. Pour de plus amples informations, voir [Link]

Condizioni di utilizzo Questo documento può essere scaricato gratuitamente. Il tipo di licenza e le condizioni di utilizzo sono indicate nella notizia bibliografica del singolo documento. Per ulteriori informazioni vedi anche [Link]

THESES
UNIVERSÆ
THEOLOGIÆ

Speculatiuæ, Sacramentalis,
& Moralis.

PARS PRIMÆ.

Continens summam accuratissimam
Ideæ Theologiæ speculatiuæ.

DE IPSA THEOLOGIA *Tra-*
secundum se. *am.*

HEOLOGIA, quoad *Ref. 1.*
substantiam spectata, est ne-
cessaria ad salutem, non in
singulis, sed pro singulis,
saltem ut plurimum.

Theologia absolutè dici *Ref.*
potest scientia propria, etsi *2.*
non sit evidens, agatque de singularibus.

DE IPSA THEOLOGIA

Ref. 3. Theologiæ obiectum materiale primarium est Deus : ratio formalis quæ , Deitas : ratio verò formalis sub qua , discursus ex reuelatis.

Ref. 4. Theologia , vt procedit ex duobus principiis fidei , est vna specie scientia , non autem si spectetur , vt etiam complectitur conclusiones ex altera præmissa naturali erutas.

Etsi scientiæ naturales Adẽ infusæ , quoad generationem , penderent à reuelatione diuina ; non tamen quoad vsum.

Ref. 5. Theologia nostra non est propriè subalternata scientiæ Beatorum.

Ref. 6. Theologia est simul speculatiua , & practica ; idque formaliter : magis tamen est speculatiua , quàm practica.

Ref. 7. Theologia , quoad dignitatem , præstat scientiis merè naturalibus , ratione materiæ , quam tractat , principiorum , quibus innititur , & luminis , quo acquiritur.

Theologia est certior scientiis naturalibus ; etiam quoad conclusiones ex vna præmissa de fide , & altera naturali , erutas.

Lumen naturale est à Deo , vt à prima causa : lumen autem fidei est ab illo , etiam vt à prima Veritate.

Ref. 8. Theologia nostra meretur propriè nomen Sapientiæ.

Sapientia non distinguitur à scientia per exclusionem , sed per maiorem inclusionem.

Theologia sumit varias propositiones à scientiis naturalibus , tanquam ab inferioribus & ancillis.

Theologia ita vtitur propositionibus Philosophicis , vt de illis iudicet , neque illas admittat , nisi vt suis principiis consentaneas ,

DE DEO, VT VNO.

Theologia euidenter negatiuè soluere potest *Res.*
argumenta suis principiis opposita, non autem
euidenter positiuè. 9.

Loci Theologici ad sex capita reduci pos- *Res.*
sunt. 1. sumitur ab authoritate Scripturæ sa- 10
cræ. 2. ex traditionibus. 3. ex Conciliis ge-
neralibus. 4. ex decretis summorum Pontifi-
cum. 5. ex communi Patrum & Theologo-
rum consensu. 6. ex ratione naturali.

Scriptura sacra habet duplicem sensum;
litteralem, & spiritualementem, qui rursus subdivi-
ditur in allegoricum, tropologicum seu mo-
ralem, & anagogicum.

DE DEO, VT VNO.

Lib. II
cap. I.

Deum esse, est per se totum, secundum se, *Res.*
non quoad nos. 1.

Illa propositio, cuius prædicatum est de in-
trinfeca ratione subiecti, meritò dicitur per se
nota, secundum se.

Cognitio Dei dicitur nobis à natura conge-
nita, quia à peritia, aut faciliè ex creaturis il-
lam comparare solemus.

Deum esse, demonstrari non potest à prio- *Res.*
ri, sed à posteriori potest. 2.

Cognitio clara & obscura de eadem re ha-
beri potest per diuersa media.

Deum esse, triplici præcipuè argumento eu- *Res.*
denter probari posse videtur: nempe ex rerum 3.
causalitate, contingentia, & ordine.

Existentia Dei non tantum identificatur *Res.*
cum essentia diuina, sed etiam est de conceptu 4.
formali, & intrinseco illius.

Patres, quando dicunt, Deum sibi esse cau-

DE DEO, VT VNO.

sam essendi, intelligendi sunt in sensu negatiuo.

Existencia Dei non potest cum fundamento, præscindi per intellectum, ab essentia illius.

Cap. 2.
Ref. 1. Attributa diuina non distinguuntur realiter, aut ex natura rei, ab essentia Dei, vel inter se: esto Deus dicatur generare per intellectum, non per voluntatem.

Vnum attributum non est magis idem actu cum se ipso, quàm cum aliis; sed tantum virtute, & ratione.

Non bene colligitur distinctio attributorum, ex distinctione creaturarum; neque ex eo quod intellectus noster ea variè describit.

Ref. 2. Attributa diuina non distinguuntur tantum nomine ab essentia, & inter se, sed virtualiter, seu ratione ratiocinata

Beati non distinguunt attributa diuina per rationem, sed tantum viatores.

Inter attributa diuina non est nisi ordo virtualis; vnde intellectus in Deo ratione præcedit voluntatem, immutabilitas æternitatem, &c.

Ref. 3. Attributa sunt à parte rei de conceptu Essentię diuinę, & vice versâ; non tamen respectu nostri intellectus, inadæquatè, & explicite ea concipientis.

Illud est tantum de conceptu explicito alicuius rei, quod primariò & explicite obicitur intellectui eam concipienti.

Propositiones, in quibus vnum attributum prædicatur de alio, sunt veræ in sensu formali; formalitate se tenente ex parte obiecti, non intellectus nostri.

Ref. 4. Quamuis actualis intellectio sit à parte rei de formali constitutio diuinæ Essentiæ,

DE DEO, VT VNO.

non tamen iuxta conceptum nostrum explici-
tum.

Non fit Deo iniuria, quod eum concipia-
mus per modum substantiæ intellectiuae, à se
existentis.

Deus non est corporeus, nec compositus ex
materia & forma. *Cap.*

Corporum varij defectus, quoad entita-
tem, modum existendi, & agendi vlm. *3. Res. 1.*

Scriptura sacra membra humana Deo tri-
buit, vt varias illius perfectiones quoquo mo-
do exprimat.

Non est in Deo compositio, siue ex natura
& supposito, siue ex essentia & existentia. *Res. 2.*

In Concilio Rhemenſi damnatus est Porre-
tanus, quod negaret propositiones illas, Deus
est Deitas, Deus est veritas, &c.

Neque Deus componitur ex genere & dif-
ferentia, vel ex subiecto & accidente. *Res. 3.*

Non est in Deo compositio ob Trinitatem
personarum: siue considerentur vt sunt vnum
in essentia, siue vt distinguuntur inter se reali-
ter.

Deus non tantum est perfectus, sed etiam
summè perfectus. *Cap.*

Creaturæ, etsi suo modo perfectæ dici pos-
sint, quantum ad entitatem, operationem, &
aſſecutionem finis; Deus tamen in eo genere
longè est perfectior. *4. Res. 1.*

Omnis perfectio in rota latitudine entis,
concipi debet vt Deo debita.

Perfectiones simpliciter simplices sunt in
Deo formaliter; simplices verò secundum
quid, eminenter duntaxat.

Perfectio simpliciter simplex dicitur illa
quæ in quolibet ente, vt ens est, melior est
ipsa quam non ipsa, simplex verò secun- *Res. 2.*

DE DEO, VT VNO:

dum quid, quæ non ira se habet.

Creatura dicitur similis Deo analogicè ; non tamen Deus dici debet similis creaturæ.

Nomina communia Deo & creaturis, non dicuntur de illis vniuocè, neque æquiuocè, sed analogicè.

Ref. Deus est summè bonus, idque triplici titulo, nempe vt bonum dicitur quod bene operatur, quod est conueniens sibi, vel alteri, quodque habet perfectiones requiritas.

Esse bonum per essentiam, est proprium solum Dei.

Creaturæ dicuntur bonæ à bonitate sibi inhaerente, non à bonitate Dei, licet iis communicata in genere causæ efficientis, exemplaris, & finalis.

Deus dicitur bonum omnis boni, quia causat omnem bonitatem creaturarum, modis prædictis.

Cap. Deus est essentialiter infinitus: esto rerum omnium perfectiones formaliter non contineat.

Ref. Creatura, simpliciter finita, dici potest infinita secundum quid: Nulla tamen quantumuis perfecta, est essentialiter infinita.

Ref. Non potest dari infinitum actu, siuè secundum multitudinem, siuè secundum magnitudinem, siuè secundum intentionem.

Tempus non potuit esse ab æterno, & quamuis fuisset, Deusque singulis diebus creasset vnum Angelum, nondum Angelorum numerus esset simpliciter infinitus.

Ref. Deus est vbique in hoc mundo, est etiam extra hunc mundum, in spatiis imaginariis.

Ref. Deus generatim est tribus modis in rebus omnibus, nempe per essentiam, per præsen-

DE DEO, VT VNO.

tiam, & per potentiam : & in quibusdam rebus, aliis modis specialibus.

Spatia imaginaria non sunt physica & positiua, vt illa imaginamur, sed sunt quædam negatio, cum non repugnantia vt repleatur.

Vbiquitas Dei connotat aliorum coëxistentiam, non autem illius immensitas. Vnde hæc est necessaria, & æterna, illa libera, & temporalis.

Immensitas absolutè nulli creaturæ competere potest: Vbiquitas verò, aliquatenus potest.

Deus aded est immutabilis, vt nullo modo possit mutari, siue quoad substantiam, siue quoad accidentia : mutatione perfectiua, vel amissiua.

Cap.
6.
Res.
12

Creatura quælibet varias mutationes subire potest, quoad substantiam, quoad qualitates, quoad locum, & si sit intellectualis, quoad electiones, aliasque operationes internas.

Deus, vtpote ens absolutè necessarium, prorsusque immutabile, est verè, & propriè æternus.

Res.
2.

Æternitas est interminabilis vitæ, tota simul, & perfecta possessio. Ita Theologi, ex Boëtio.

Vulgaris illa descriptio Æternitatis, Durationi Dei, quæ à substantia diuina non distinguitur, perfectè competit.

Duratio Dei, etsi in se indiuisibilis, coëxistit omnibus temporibus : sicut anima rationalis coëxistit corpori quanto, & punctum circumferentiæ.

Licet æternitas diuina sit prorsus immutabilis, variatio aliqua in dicta coëxistentia reperitur.

9 DE DEO, VT VNO.

Ref. 3. *Ann*um est duratio indiuisibilis, & tota simul: sicut est indiuisibilis, & tota simul entitas quam mensurat.

Non tamen propterea adæquandum Æternitati, quæ neque in se, neque in sibi adiunctis successionem aliquam pati potest.

Cap. Deus potest in seipso clarè videri ab intellectu creato, non tamen naturæ viribus.

Ref. 7. Dei visibilitas solo naturæ lumine demonstrari non potest, siue per causas, siue per effectus.

Angelus inferior naturaliter superiorem, vt est in se, videre potest, ob convenientiam in ratione essendi eiusdem ordinis.

Chrysostomus cum ait, Deum à nulla creatura videri posse, intelligendus de visione comprehensua.

Ref. 2. Beati de facto vident Deum per lumen gloriæ: quod est qualitas aliqua supernaturalis eleuans & roborans intellectum beati, ad clarè inueniendam essentiam diuinam.

Luminis gloriæ defectus non ita congruè, ac speciei impressæ, suppleri potest.

Ref. 3. De potentia absoluta, Beati possunt videre Deum sine lumine gloriæ, Deo speciali concursu, illius defectum supplente.

Dico, speciali concursu, nam nuda Dei præsentia non sufficit vt intellectus beati eleuetur ad videndum Deum.

Ref. 4. Nullus potest creari intellectus, cui lumen gloriæ sit connaturale: sicut non potest produci aliqua creatura, quæ sit naturaliter beata, & impeccabilis.

Nulla creari potest substantia supernaturalis, quatenus supernaturale dicitur quod est supra exigentiam naturæ.

Quod intellige de substantia perfecta, nam

DE DEO, VT VNO.

modus aliquis substantialis ordinis supernaturalis dari potest.

Non datur de facto in Beatis, species aliqua impressa diuinæ essentiae, ab ea distincta. *Cap. 8.*

Visio beatifica ut est à Deo specialiter concurrente per modum obiecti, est necessaria; ut est ab illo tanquam à causa prima, est libera. *Res. 1.*

Et si, ut visio beatifica fiat connaturali modo, requiratur lumen gloriæ; non tamen species impressa, cuius proprium est gerere vices obiecti, non autem dare vires potentiae.

Non repugnat, de potentia absoluta dari speciem aliquam impressam Dei, per quam Deus intelligibilitatem aliquam accidentalem, & extrinsecam accipiat. *Res. 2.*

Per visionem beatificam producitur species expressa Dei: sicut per quamcunque aliam intellectionem, producitur species expressa obiecti cogniti.

Beati vident de facto, quicquid est formaliter in Deo: neque de potentia absoluta, Deum aliter videre possunt. *Res. 3.*

Communicabilitas ad intra, est proprietas naturæ diuinæ; ad extra verò, in ordine ad visionem, totius entis diuini.

Vnde intelligitur cur vna persona non possit videri sine alia, etsi vna sine alia possit incarnari.

Essentia diuina visa, dicitur speculum necessarium respectu sui, & liberum per ordinem ad futura contingentia.

Possunt Beati formaliter, vi visionis Dei, videre in ipso aliquas creaturas; non tamen omnia possibilia. *Res. 4.*

10 DE DEO; VT VNO.

Minus est, videre Deum solum, quam simul videre Deum, & in eo creaturas aliquas.

Tam exigua potest esse Dei visio, vt nulla creatura distincte in eo videatur.

Probabile est, quemlibet Beatum videre creaturas aliquas possibiles.

Ref.
5.

Non repugnat, res omnes futuras videri à Beatis in Essentia Dei; quamvis non sit necesse vt omnes videantur.

Beati vident in Deo genera, & species rerum, mysteria gratiæ, & quæ ad eorum statum pertinent.

Visio beata est omnino inuariabilis; vnde, ratione illius, creaturæ intellectuales participant æternitatem.

Cur vnus Beatus cum tanto lumine videat has creaturas, non illas, petendum ex determinato influxu Dei.

Cap.

2.

Ref.

1.

Inter visiones Beatorum, nulla est inæqualitas specifica: non tamen omnes Beati sunt æquales, in perfectione beatitudinis essentialis.

Visiones hominum beatorum sunt eiusdem speciei cum visionibus Angelorum. Visio tamen qua Deus seipsum videt, ab illis plusquam specie distinguitur.

Ref.

2.

Visio beatifica omnino commensuratur cum lumine gloriæ, itavt duo habentes æquale lumen, æqualiter Deum videant cum intellectu inæquali.

Quantitas actionis sumitur à quantitate causæ totalis, & completæ, quando vtraque causa ex se aliquid potest ad effectum.

Visus acutior melius videt colorem, cum æquali lumine, at intellectus nobilior non melius videt Deum, cum æquali lumine gloriæ.

DE DEO, VT VNO. II

Etſi Deus aliquatenus à Beatis comprehen-
datur, propriè tamen eſt incomprehenſibi-
lis. Reſ.
3.

Illud propriè comprehenditur, quod tam
perfectè cognoscitur, quantum ex parte ſua
cognoscibile eſt.

Etſi Deus pleraque nomina propria habeat,
propriè tamen eſt ineffabilis, & innominabilis
reſpectu noſtri. Reſ.
4.

Nomen, *Qui eſt*, eſt maximè proprium Dei,
propter eius ſignificationem, vniuerſalitatem,
& conſignificationem.

Nullum nomen Deo à nobis imponi poteſt,
quod non includat aliquam imperfectionem
in modo ſignificandi, vt patet in illis nomini-
bus, Deus, bonus, bonitas, &c.

In Deo ponenda eſt vera aliqua ſcientia, quæ
ſit per modum actus ſecundi; eaque vnica,
ſeu ſimpliciſſima. Cap.
10.

Ille actus ſecundus dicit ordinem ad pri-
mum, qui ſe habet per modum actionis elicite
& receptæ: quomodo non ſe habet à parte rei
intellectio diuina. Reſ.
1.

Scientia Dei eſt perfectiſſima, continens in
ſe omnes perfectiones ſcientiæ creatæ, ſine vl-
la imperfectione. Reſ.
2.

Eſt etiam vniuerſaliſſima, vtpote ſe exten-
dens ad omnia intelligibilia, eorumque ra-
tiones omnes vniuerſales & particulares com-
prehendens.

Deus ſeipſum cognoscit, imò & compre-
hendit; vnde cum dicitur, quod ſe compre-
hendit, finitum eſſe ſibi, accipiendum eſt ne-
gatiuè. Reſ.
3.

Cognoscit etiam Deus omnia poſſibilia, per
ſcientiam quam vocant ſimplicis intelligen-
tiæ.

Res possibilis nihil est reale actu; est tamen aliquid reale in potentia.

Satis est quod obiectum primum & motuum diuinæ scientiæ existat, etsi non existat secundarium, & purè terminatiuum.

Ref.
4. Deus per scientiam visionis, cognoscit res omnes existentes in aliqua differentia temporis; ac speciatim, contingenter futuras.

Scientia illa Dei quoad entitatem est simpliciter necessaria, at quoad terminationem, non nisi ex hypothese quòd res existant.

Melius est quædam nescire quàm scire, quando eorum cognitio priuat maiori bono, vel ad malum inducit.

Ref.
5. Deus cognoscit non entia, & mala; idque per bonitatem formæ, vel actus, quo priuant.

Deus non facit ens rationis, etsi videat conceptum quem nos formamus de chimera.

Cap.
11. Deus res intelligit per suam essentiam, tanquam per speciem; & in ipsa, tanquam in obiecto prius cognito.

Ref.
1. Quamuis Deus videat creaturas in seipso, vt in obiecto motiuo; illius cognitio tendit vsque ad creaturas in seipsis spectatas.

Ref.
2. Futura contingentia absoluta non videntur in essentia diuina, vt habet præcisè rationem Omnipotentia, vel Ideæ, neque in solo decreto diuino, quo Deus statuit concurrere cum voluntate nostra ad eorum productionem.

Cognitio futuri contingentis, quam Deus habet in decreto præfiniente, si datur, supponit aliam cognitionem ratione priorem.

Ref.
3. Nec possunt hæc futura certò cognosci, in suis causis proximis, siue secundum se spectatis, siue etiam cum omnibus circumstantiis ad agendum prærequisitis.

DE DEO , VT VNO. 13

Licet possit Deus habere maiorem probabilitatem effectus sequuturi , ob maiorem penetrationem causæ liberæ , non tamen omnimodam certitudinem.

Ratio videndi futura contingentia non potest sumi ex reali & æterna eorum existentia in æternitate. *Ref. 4.*

Æternitas non mutat naturas rerum , adeoque non facit vt quod in se non existit , alteri coexistat. Et vt sit simplicissima , sufficit quòd res in ea sint , quando in se existunt.

Ratio videndi futura contingentia , est ipsamet eorum entitas , & realis præsentia , quam aliquando habitura sunt. *Ref. 5.*

Vnde hæc distingue , Deus videt rem futuram , vt coexistentem ipsius æternitati , ab æterno , & Deus videt illam vt coexistentem æternitati , pro tempore quo in se existet : & hoc tantum admittendum est.

Præscientia Dei rectè cohæret cum rerum futurarum contingentia & libertate. *Cap. 12.*

Sancti eam comparant nostræ præscientiæ futurorum , & memoriæ præteritorum , ac visioni præsentium. *Ref. 13.*

Scientia Dei est causa rerum ; non illa , quæ dicitur visionis , sed ea , quæ vocatur simplicis intelligentiæ. *Ref. 2.*

Scientia Dei est causa rerum : non tantum materialiter & identicè , sed etiam formaliter in ratione scientiæ.

Deus habet rerum ideas , quæ non sunt res ipsæ factibiles , sed essentia Dei , vt imitabilis. *Ref. 3.*

Quod intellige , de idea obiectiua ; nam actualis cognitio , formalis idea dici potest.

In Deo variæ sunt ideæ , iuxta varios mo-

14 DE DEO, VT VNO.

dos quibus essentia diuina est imitabilis à creaturis.

Non sunt in Deo ideæ rerum omnium quas cognoscit, sed earum tantum quæ sunt factibiles, ad imitationem exemplaris.

Specialem ideam habent indiuidua, ac ex S. Thoma, entia completa, & accidentia superuenientia.

Cap. Iuxta Scripturam sacram, admittenda est in Deo scientia conditionata.

Ref. Decretum prædeterminans, quòd tali scientiæ à nonnullis præmittitur, cum vero scripturæ sensu non cohæret.

Ref. Scientia conditionata, ab Augustino, aliisque Patribus apertè supponitur, cum agunt de creatione Angelorum & hominum, & de variis vocationum modis.

Reprehenduntur Semipelagiani ab Augustino, & Prospero, non propter scientiam conditionatam, sed propter illius abusum.

Ref. Scientia conditionata est ad mentem S. Thomæ, cum agit de usu gratiæ, de creatione mulieris, &c.

Potest constitui scientia media inter scientiam simplicis intelligentiæ, & scientiam visionis: sicut futurum sub conditione est veluti medium inter absolutè futurum, & merè possibile.

Ref. Scientia conditionata rationibus probari potest, ac maximè ex veritate sui obiecti.

Non nocet hæc scientia causalitati diuinæ, vel efficaciæ gratiæ, vel gratuita prædestinationi.

Ref. Ea ponenda est in Deo, non modò speculatiuè, sed etiam practicè, seu quoad vsum; ita vt Deus ea dirigatur in prouidentia ad homines spectante.

DE DEO, VT VNO: 15

Vt certitudo decretorum Dei cum libertate concilietur, ad eiusmodi scientiam recurrendum est: nec ad hoc sufficit cognoscere vna maiorum repudiabilem.

In Deo est voluntas; quæ non habet rationem potentia, vel actus primi, nisi iuxta conceptum nostrum. Cap. 14. Ref. 1.

Appetitus sequitur formam, naturalis naturalem; sensitiuus sensitiuam, & rationalis rationalem.

In Deo etiam est appetitus innatus, respectu propriarum perfectionum, & ad se communicandum, tam ad intra, quam ad extra. Ref. 2.

Dantur in re aliqua varij appetitus, iuxta varios entis gradus quos participat, vt pater in homine.

Deus vult & amat seipsum, & creaturas omnes, quatenus iis bonitatem suam communicat, iuxta cuiusque capacitatem. Ref. 3.

Deus non vult malum culpæ, etsi illud permittat: vult tamen malum pœnæ, non per se, sed per accidens. Ref. 4.

Malum culpæ non ordinatur ad bonitatem diuinam, quin potius illi repugnat, velt auertens, vel vt retardans.

Deus vult quicquid vult, propter suam bonitatem: adeoque obiectum formale omnium volitionum diuinarum est ipsius bonitas. Ref. 5.

Etsi Deus velit omnia propter seipsum, in eo sunt alia virtutes, præter charitatem.

Deus amore amicitia amat hominem propter ipsum, non vltimatè, sed vt ipsi bene sit.

Voluntas Dei, etsi realiter vnica sit, & simplicissima, diuiditur in voluntatem signi, 6.

& beneplaciti; antecedentem, & consequentem, conditionatam, & absolutam, efficacem, & inefficacem.

Voluntas beneplaciti est in Deo, & voluntas signi dicit tantum signum aliquod, cui non semper respondet in voluntate diuina affectus proportionatus, sed alius.

Voluntas generalis quam habet Deus, omnes saluandi, includit istam conditionem, si per ipsos non stet: non verò istam, nisi per hoc impediretur pulchritudo vniuersi.

Cap.

15.

Res.

1.

In Deo est libertas, consistens, non in indifferentia iudicij, sed in indifferentia ipsius voluntatis potentis eligere hoc, aut illud.

Ridiculum est dicere hominem esse liberum, eo ipso quo iudicat obiectum aliquod posse eligi, & non eligi, etsi non habeat voluntatem indifferentem ad illud eligendum, aut non eligendum.

Res.

2.

Deus à sua scientia non determinatur, quoad exercitium, vt hoc, vel illud velit, aut non velit: sed manente eadem scientia, necessaria ad aliquid agendum, potest illud non agere.

Indifferentia brutorum non sufficit ad libertatem, quia mouentur per iudicium determinatum ad vnum.

Illud, Errant qui operantur malum, intelligi debet, vel de defectu considerationis, vel de errore morum.

Res.

3.

Deus seipsum amat necessariò, tam quoad specificationem, quam quoad exercitium.

Amat etiam creaturas possibiles necessariò utroque amore, sicut necessariò easdem intelligit,

Non potest Deus seipsum comprehensiuè cognoscere, & amare, quin possibilia cognoscat, & affectu saltem complacentiæ diligat,

Deus creaturas existentes amat liberè, nec agit ad extra ex necessitate naturæ.

Voluntas Dei libera est omnino immutabilis. Illud porro, pœnitet me fecisse hominem, intelligi debet quoad effectum, non quoad affectum.

Libera volitio Dei non est denominatio extrinseca aut respectu rationis, neque perfectio realiter distincta ab essentia diuina, sed ipsa volitio necessaria, quâ Deus amat seipsum: quatenus ita terminatur ad creaturas, vt posset ad eas non terminari. *Ref. 4.*

Volitio Dei est simpliciter infinita, ita vt æquiualeat infinitis volitionibus, & nolitionibus realiter distinctis.

Indifferentiâ diuinæ libertatis non est in ordine ad actus internos, sicut nostra, sed in ordine ad obiecta externa.

Effectus formalis volitionis diuinæ est, necessariò facere vt Deus amet omnia volibilia, non tamen vt ea amet necessariò.

Voluntas & intellectus Dei, concurrunt ad opus immediatè, illa, quoad applicationem, & exercitium, hic, quoad directionem, & veluti specificationem. *Cap. 16. Ref. 1.*

Potentia exequens in Deo ratione distinguitur ab intellectu, & voluntate; estque ipsamet essentia diuina.

In Deo vera est omnipotentia, qua potest facere quicquid absolutè non implicat contradictionem.

Potuit Deus producere species nobiliores productis, & productas meliores facere quo-

ad accidentia. Non tamen potuit aliquid producere melius vnione hypostatica, beatitudine sanctorum, & maternitate Virginis Deiparæ.

Ref. Nulla potest dari causa propria diuinæ volitionis, siue efficiens, siue finalis: potest tamen dari impropria, seu virtualis.

Imò, vna res creata potest ipsi esse aliquo modo proxima ratio volendi aliam.

In eo agendi modo nulla est imperfectio, quæ supremam Dei independentiam, & dignitatem dedecet.

Ref. Deus non necessitat voluntatem nostram ad agendum, sed relinquit eam in manu consilij sui.

Non potest dici à viro catholico, gratiam efficacem nobis imponere necessitatem agendi.

Ref. Absolutè loquendo, & nulla suppositione facta, nullus esset in rebus effectus contingens, seu liber, si Deus ageret ex necessitate naturæ.

Essent tamen effectus contingentes, & liberi, si Deus causis contingentibus, ex necessitate naturæ offerret concursum, quem nunc eis liberè exhibet.

Vera radix contingentiae actuum nostrorum, ad summam efficaciam diuinæ voluntatis vltimatè reduci debet.

Cap. In Deo est amor, & desiderium, hoc quidem, non respectu boni proprii, sed respectu alieni.

Ref. In Deo est gaudium, seu delectatio de bono proprio, & de alieno, vt præsentè.

In Deo est odium peccatoris, vt sic, non quidem inimicitiae, sed abominationis.

In Deo non est spes, nec desperatio, nec

DE DEO, VT VNO. 19

tristitia, nec audacia, neque ira propriè dicta, vt supponit dolorem, seu tristitiam cuius vicem rependat.

Deus creaturas rationales diligit vero amore amicitiae. Vnde homo per iustificationem fit ex inimico amicus, nimirum Dei, qui vicissim fit illius amicus. *Ref.*

Inter superiores, & inferiores potest esse amicitia, quam vocant superèminentiae.

Deus non amat creaturas irracionales amore amicitiae, sed aliquo modo amore concupiscentiae, quatenus ipsius attributa manifestant, & hominibus sunt vtilis.

Deus magis diligit meliora; vnde magis Christum, vt hominem, amat, quàm totam vniuersitatem creaturarum. *Ref.*

An Deus magis Petrum, quàm Ioannem dilexerit, certò affirmari non potest.

Inocens magis à Deo diligitur, quàm poenitens, si cætera sint paria.

Prædestinatus absolutè magis à Deo diligitur, quàm præscitus, quantumvis iustus.

In Deo est iustitia propriè & strictè sumpta, prout est specialis virtus ab aliis distincta. *Ref.*

Deus non amittit dominium radicale quod habet in homines, etsi supposito pacto dandi illis gloriam, non possit eos destruere.

Inter patrem & filium potest vera esse iustitia, si ille speciale bonorum dominium huic concedat.

Licet Deus nequeat propriè constitui debitor erga homines; bona tamen illius iis deberi possunt.

In Deo est misericordia, non quidem se-

DE DEO, VT VNO.

cundum affectum, sed secundum effectum.

Conferre rebus perfectionem spectat ad bonitatem, iustitiam, liberalitatem, & misericordiam, sed sub diuersa ratione.

In quolibet opere Dei misericordia, & veritas, seu iustitia, latè sumptè reperiuntur.

Quædam tamen opera tribuuntur misericordiæ, quædam iustitiæ; quia in nonnullis misericordia, in aliis iustitia magis elucet.

Cap. In Deo est prouidentia, non respectu proprii actus, sed prout est ordinatiua aliorum in finem.

1. Prouidentia præter actum intellectus, includit actum voluntatis, nimirum curam aliquam, & studium rerum gerendarum.

Prouidentia, vt spectat ad intellectum, non debet constitui in actu imperij, sed in scientia naturali, qua Deus videt quomodo quælibet res finem suum assequi possit.

Ref. In Deo est prouidentia rerum omnium, quantumuis vilium, & exigui momenti.

2. Nullus euentus est casualis, seu fortuitus, respectu diuinæ prouidentiae.

Mala culpæ tam formaliter, quam materialiter spectata, sub diuinam prouidentiam cadunt.

Ref. 3. Deus immediatè rebus omnibus prouidet; quantum ad rationem ordinis, licet non quoad executionem.

Quod non debet ita intelligi, vt ipse Deus per se non exequatur ordinem à sua prouidentia præstitutum, sed ita vt eum non exequatur nisi cum causis secundis.

Ref. Prouidentia diuina quibusdam rebus necessitatem imponit, non tamen omnibus.

4. Prouidentia diuina non semper assequitur finem particularem, ad quem res ordi-

DE DEO, VT VNO. 37

nat. Nec tamen propterea in sui dispositione fallitur.

Licet aliquid recedere videatur à prouidentia diuina, secundum vnum ordinem : in eam relabitur secundum alium.

Prouidentia diuina non prædeterminat voluntatem nostram, ad actus liberos. *Ref.* 5.

De ratione libertatis est, vt in sensu composito cum omnibus ad agendum prærequisitis, possit agere, vel non agere.

Ex verbis præfiniendi, applicandi, impellendi, & similibus, prædeterminatio physica colligi non debet.

Nulla modo admittendum est, quòd Deus voluntatem nostram physice prædeterminet ad actus malos. *Ref.* 6.

Si Deus nos physice prædeterminaret ad actum malum, tolleretur gratia sufficiens, Deus vellet peccatum, essetque causa illius.

Deus vititur prauis hominibus ad alios affligendos, permissiue, quatenus illos non impedit, nec istos efficaciter iuuat.

Omne ens per participationem, reducendum ad ens per essentiam, non tamen eodem modo.

In Deo de facto admittenda est aliquorum prædestinatio. *Cap.* 19.

Prædestinatio non tollit libertatem, etsi eà positâ, necesse sit hominem saluari. *Ref.* 1.

Prædestinatio est decretum absolutum, quo Deus ab æterno aliquos elegit, ad vitam æternam per media proportionata infallibiliter consequendam. *Ref.* 2.

Vnde ad prædestinationem requiruntur actus intellectus, & voluntatis : ipsaque prædestinatio simpliciter est libera.

Prouidentia materia latiùs patet quàm prædestinationis; at prædestinatio suum finem particularem in quolibet prædestinato infallibiliter obtinet.

Ref.
3. Pelagius malè sensit de gratia, & de prædestinatione, omnia tribuens libero arbitrio.

Neque vnquam pristinum errorem retractauit, etsi interdum verbis magnificis gratiam commendauerit.

Semipelagiani initium salutis tribuebant libero arbitrio; adeoque gratiam præuenientem destruebant, licet non adiuuantem.

Ref.
4. Ex parte prædestinati, non datur causa prædestinationis ad primam gratiam.

Non potest homo naturæ viribus, mereri primam gratiam de congruo, etsi peccator gratiam iustificantem quam meretur de congruo, gratis recipiat.

Sententia, quæ refert primæ gratiæ collationem in bonum vsum eiusdem gratiæ præuisum, nihil habet commune cum errore Semipelagianorum.

Cap.
20. Electio efficax ad gloriam, facta est antecedenter ad absolutam præuisionem meritorum, adeoque est merè gratuita.

Ref.
1. Qui ordinatè vult, prius vult finem, quàm media ad finem.

Sententia de gratuita electione, respectu prædestinatorum longè est fauorabilior; & respectu reproborum non est durior, quàm opposita.

Non est opus, in ea sententia, ponere in Deo duplicem voluntatem efficacem respectu gloriæ, aliam antecedentem merita, aliam consequentem.

Eadem Dei voluntas est gratuita, &

remuneratiua, diuerso respectu.

Electus potest absolute damnari; & non electus, saluari.

Gloria æterna, vocatio, iustificatio, peccatorum permissio, & bona prædestinati indoles sunt effectus prædestinationis. *Res.* 2.

Vult Deus permissionem peccati, ratione poenitentiae, nec tamen propterea vult peccatum.

Prædestinatio certissime, & infallibiliter consequitur suum effectum, non tamen imponit necessitatem agendi. *Res.* 3.

Certitudo prædestinationis rectè conciliatur cum libertate, beneficio scientiae mediae.

Ea scientiâ præsuppositâ, potest Deus certò præfinire mensuram gloriae, tribuendam prædestinato.

Liber vitae ponitur in Deo metaphoricè, nempe secundum similitudinem à rebus humanis acceptam. *Res.* 4.

Liber vitae respicit tantum vitam gloriae prædestinatorum, non autem eorum gratiam.

Non possunt deleri de libro vitae, qui in eo sunt scripti simpliciter.

Probabilius est, reprobationem hominum negatiuam, non fuisse constitutam, nisi ob peccatum originale præuisum. *Res.* 5.

Et si tale peccatum fuerit simpliciter causa reprobationis negatiuae aliquorum, non tamen cur potius hic quàm ille reprobatus fuerit.

Deus neminem positiuè reprobat, ante præuisum illius peccatum. *Res.* 6.

Quod debet intelligi de peccato finali, saltem vt plurimum.

24 DE DEO, VT VNO.

Deus non permittit peccata reproborum, ex intentione eos puniendi, sed ob alios fines.

Ref. Peccatum reprobī non est effectus reprobationis, permissio tamen peccati finalis, est effectus reprobationis negatiuę.

Quod ita intellige, vt peccatum reprobī, siue quoad materiale, siue quoad formale, siue sub ratione pœnæ, non causetur à reprobatione.

Interdum tamen permissio finalis peccati est effectus reprobationis positiuę, vt contingit in reprobatione Dathan, & Abiron.

Ref. Creatio reprobī non est effectus suę reprobationis positiuę: id est, Deus non creauit reprobū, vt eum damnaret.

Neque hoc debet colligi ex voluntate quam Deus habuit ostendendi suam misericordiam in prædestinatos.

Ref. Bona reprobo concessa non sunt reprobationis effectus, esto bona prædestinatis concessa sint effectus prædestinationis ipsorum.

Deus tribuit bona prædestinatis, vt saluentur; at non tribuit bona reprobis, eo fine vt damnentur.

Ref. Inflictiō pœnæ æternæ est proprius, imò vnicus effectus reprobationis positiuę. Quod intellige de lege ordinaria.

DE DEO, VT TRINO.

Lib. 2.

cap. 1.

Ref.

1.

Ponenda est in Deo vera aliqua processio, qua vna persona ab alia procedat.

Pro-

DE DEO, VT TRINO. 25

Processiones diuinæ illustrantur similitudine sumpta ab intellectu, & voluntate creata.

Filius dicitur Autotheos, quia non est precario Deus, & Iehoua, seu fons essendi, quia habet eandem essentiam Patris, à qua omnia vt à fonte procedunt.

Non est perfectius esse à se, quàm esse ab alio, quoad naturam indistincto.

Processiones diuinæ non sunt immediatè Res. per essentiam diuinam, vt essentia est, sed per intellectum, & voluntatem.

Intellectio diuina non est productio, vt est nuda obiecti cognitio, sed vt habet adiunctam relationem producentis ad productum, quomodo est in solo Patre.

In Deo ponendæ sunt duæ processiones, Res. non plures; sicut in eo sunt tantum duo procedentes.

Et si intellectus, & voluntas in Deo non distinguantur realiter, ab iis terminis realiter distincti procedere possunt.

Non potest sumi tertia processio ab omnipotentia diuina vt condistinguitur à potentia notionali.

Filius non producit Verbum, etsi intelligat producit tamen Spiritum sanctum simul cum Patre.

Processio Verbi diuini est vera generatio. Res. Cuius ratio non est, quia eandem naturam potest alteri communicare, nec quia actualis intellectio est de formalissimo conceptu Dei.

Probabilior ergo huius rei ratio est, quia Verbum formaliter ex vi suæ processionis procedit vt simile in natura producenti.

Quod procedit per intellectum diuinum, non se habet vt imago accidentalis, sed vt substantialis, & per se subsistens.

16 DE DEO, VT TRINO.

Ref.
5.

Processio Spiritus Sancti non est vera generatio : cuius ratio non est , quia non procedit à duobus , tanquam à patre & matre , nec quod ex vi processionis , non communicetur illi natura diuina , vt putant aliqui.

Itaque veritatis huius probabilior ratio est ; quia quod procedit per voluntatem , vt sic , non procedit vt simile producenti.

Vnde Spiritus S. non procedit similis formaliter vi suæ processionis , vt est à voluntate diuina , tanquam à principio , sed materialiter seu identicè.

Spiritus S. non habet per accidens , vt procedat similis in natura , nec per se vt procedit per voluntatem diuinam , sed per se quatenus procedit in natura diuina.

Cap.
2.
Ref.
1.

In Deo ponendæ sunt relationes reales , nempe principij producentis ad terminum productum , & termini producti ad principium producens : esto relatio rationis ex cognitione resultet in obiecto cognito.

Relatio diuina non supponit subiectum cui inexistat , aut fundamentum à quo pendeat , aut distinctionem extremorum , quæ per illam referuntur.

Ex positione relationum in Deo non debet colligi vnā personam pendere ab alia , sed tantum vnā inferre aliam , seu vna posita , aliam poni.

Ref.
2.

Pater reliter refertur ad Filium , & non Deus ad creaturas , et si sit earum principium.

In Deo sunt quatuor relationes reales , nempe paternitas , filiatio , spiratio actiua , & passiua : non tamen quatuor res.

Pronunciatum illud , multiplicato inferiori multiplicatur superius , admittitur quando inā feri⁹ multiplicatur ratione alicuius intrinseci,

DE DEO, VT TRINO. 27.

In Deo non sunt plures relationes reales,
quàm assignatæ

Identitas, æqualitas, & similitudo sunt in
Deo relationes rationis.

Relationes diuinæ distinguuntur inter se rea-
liter, paternitas à filiatione, & spiratio actiua
à passiua.

Spiratio actiua non distinguitur realiter à
paternitate aut filiatione, iuxta illud, in diui-
nis omnia sunt vnum, nisi vbi obuiat opposi-
tio relatiua. *Ref. 3.*

Ea tamen propositio, paternitas est spiratio
actiua, communiter negatur, ob periculum
confundendi earum terminos.

Et si paternitas & filiatio sint idem cum spi-
ratione actiua, non sequitur quod sint idem in-
ter se.

Relationes diuinæ non distinguuntur actu
ab essentia, imò videntur esse de quidditate il-
lius: sicut vice versa essentia diuina est de
quidditate relationum. *Ref. 4.*

Relationes diuinæ sub proprio, & formali
conceptu relationum, dicunt perfectionem. *Ref. 5.*

Neque propterea dici potest, aliquam per-
fectionem esse in vna persona, quæ non sit in
aliis.

Relationes præcisè spectatæ dicunt tantum
perfectionem infinitam in suo genere, at vt sunt
à parte rei, simpliciter infinitam.

Ratio personæ, eaque realis & positiua, po-
nenda est in Deo. Est autem persona, rationa-
lis nature indiuidua substantia; seu substantia
intellectualis, completa, singularis, & per se
subsistens. *Cap. 3. Ref. 1.*

Reprehenditur Laurentius Valla, quod di-
xerit, nomen personæ non significare substan-
tiam, sed qualitatem,

28 DE DEO, VT TRINO.

Etſi vna perſona non poſſit amplius perſonari, ſubſtantia tamen quæ vna perſonalitate affecta eſt, poteſt adhuc alia perſonalitate affici.

Perſona in diuinis à parte rei conſtituitur per relationem, etſi nobis perſonam concipientibus obiiiciatur aliquid abſolutum.

Ref. In Deo ponendæ ſunt tres perſonæ, Pater, Filius, & Spiritus ſanctus.

2.

Hæc perſonarum Trinitas non poteſt ab intellectu creato, ſibi relicto, euidenter, aut probabiliter cognosci.

Perſonæ diuinæ poſſunt dici tria indiuidua largo modo: ſicut ipſa natura diuina, vt communis tribus perſonis, habet aliquam ſimilitudinem cum ſpecie,

Natura diuina propter ſuam infinitatem eſt in tribus perſonis; ſicut in creatis eadem natura ſpecifica eſt in pluribus indiuiduis.

Ref.

3.

In Deo ponendæ ſunt tres ſubſiſtentiaæ relationæ, non autem aliqua abſoluta, & communis tribus perſonis.

Auguſtinus cùm ait Deum ad ſe ſubſiſtere, agit de ſubſiſtentia, vt eſt modus per ſe exiſtendi, independenter à ſubiecto ſuſtentante.

Hieronymus iubet, vt taceantur tres hypoſtaſes, in ſenſu Arianorum, id eſt, tres eſſentiaæ.

Pater non communicat Filio ſubſtantiam completam, vt ſic; nec incompletam; ſed quæ completa eſt.

Ref.

4.

In Deo eſt vnica exiſtentia abſoluta, per quam Deitas vt concipitur prior relationibus, exiſtit, & res relationæ, per quas perſonæ exiſtunt.

Non eſt abſurdum ponere in Deo tres æter-

DE DEO, VT TRINO: 29

nitates relatiuas, etsi tres personæ, vt sunt vnus Deus, non sint tres æterni, sed vnus æternus, vt ait Athanasius.

Si in Deo vna tantum esset persona, ea non existeret, nisi per existentiam absolutam.

Ponendæ sunt in Deo quædam proprietates, quibus personæ constituentur, & ab inuicem distinguantur; quæquæ sint relatiuæ, non absolutæ. *Ref.*

Relatio diuina non tantum est ratio referendi, aut terminandi, sed etiam est id quod refertur, & terminat.

Prima persona Trinitatis constituitur per Paternitatem, vt habet rationem substantiæ, non autem vt est merus respectus Patris, ad Filium iam productum.

Spiratio actiua non potest vnâ personam constituere: adeoque sunt tantum in Deo tres proprietates personales, nimirum paternitas, filiatio, & spiratio passiuâ. *Ref.*

Spiratio tamen actiua spectat ad constitutionem intrinsecam Patris, & Filij, non verò actualis spiratio, quæ personis completè constitutis veluti aduenit.

Personæ diuinæ non constituuntur formaliter per origines, seu per relationes spectatas per modum viæ, & in fieri, sed per modum formæ permanentis, & in facto esse.

Res habens duas formalitates, non constituitur per priorem, si hæc non habet conditiones ad constitutionem necessarias.

Primæ personæ Trinitatis propriè competit nomen principij, tam ad intra, quàm ad extra. *Cap. 15. Ref.*

Pater est principium ad intra notionaliter, & sine causalitate; ad extra verò essentialiter, & cum causalitate. *1.*

30 DE DEO , VT TRINO.

Patres Græci dicunt Patrem esse causam Filij, sumendo causam latè, pro principio.

Non debet dici absolutè, quòd Filius, & Spiritus S. sint principiati, sed ille à Patre, hic à vtroque.

Ratio principij non dicitur vniuocè de notionali, & essentiali, & quamuis Pater dicatur principium totius creaturæ, non tamen propriè totius Deitatis.

Ref. Nomen Patris propriè conuenit primæ personæ Trinitatis: idque vt proprium distinguitur à communi, & à metaphorico.

Imò longè nobiliori modo, quàm patri humano respectu sui filij.

Deus dicitur pater creaturarum metaphoricè, cum aliqua tamen latitudine: ita scilicet vt quòd aliqua est Deo similior, eò magis propriè Deus illius pater dicatur.

Nomen patris sumptum notionaliter, tribus modis Deo prius competit, quàm sumptum essentialiter. Nempe prioritate perfectionis, rationis, & durationis,

Ref. Nomen ingenerati soli Patri competit, vt accipitur pro non procedente ab alio, quouis modo.

Patres negantes Patrem esse ingeneratum, sumunt ingeneratum pro non factò, in sensu Ariænorum.

Ratio ingenerati dicit formaliter negationem processionis ab alio, etiam possibilis, huiusque negationis fundamentum est paternitas.

Cap. Ratio Filij propriè conuenit alicui personæ diuinæ, idquè ab eterno.

Ref. Verbum est nomen personale proprium Filij, etsi interdum sumatur essentialiter, vt cum quæritur, quidnam Beati videant in

DE DEO, VT TRINO. 31

Verbo. Interdum etiam Spiritus S. dicitur Verbum Filij.

Etsi intellectio in Deo sit essentialis, Verbum tamen est notionale, quia significat terminum productum, & à producente distinctum.

Verbum dicit respectum aliquem rationis tam ad tres personas, quam ad creaturas; quatenus est expressa similitudo eorum omnium, quæ à Patre intelliguntur.

Verbum diuinum procedit ex cognitione diuinæ essentiae, omniumque personarum diuinarum. *Ref. 2.*

Hinc tamen non sequitur, Verbum esse simpliciter prius, & posterius seipso; aut procedere à seipso, vel esse imaginem sui ipsius, aut Spiritus Sancti.

Terminus intellectionis non procedit per omne obiectum intellectus, sed tantum per illud quod vnitur intellectui per modum principij actiui.

Verbum diuinum procedit formaliter ex cognitione omnium creaturarum possibilitium.

Quod tamen non impedit, quin Verbum diuinum prius sit à parte rei rebus possibilitibus, esto secundum nostrum conceptum sit illis posterius. *Ref. 3.*

Si nulla creatura esset possibilis, Verbum non esset eiusdem rationis, saltem adæquatè, ac nunc est.

Verbum diuinum non procedit ex cognitione creaturarum existentium.

Vt Deus se comprehendat, non requiritur absolutè quòd cognoscat aliqua futura, sed tantum ex hypothesi, quod futura sint. *Ref. 4.*

32 DE DEO , VT TRINO.

Verbum non repræsentat futura actu , & formaliter ex vi suæ processionis , sed tantum remorè , & veluti radicaliter , quatenus recipit scientiam ex se infinitè repræsentatiuam.

Verbum non procedit ex cognitione futurorum sub conditione , etsi talis cognitio antecedit quodcunque decretum actuale in Deo.

Cap. Spiritus S. non solum à Patre , sed etiam à Filio procedit.

6. In Concilio Nicæno 2. Symbolum Nicænum fuit approbatum , lectumque hoc modo ,
Ref. Qui ex Patre , Filioque procedit.

2. Et in Concilio Lugdunensi sub Gregor. X. cantatum est ter Græcè , & ter Latine cum eadem declaratione.

Si Spiritus S. à Filio non procederet , ab eo realiter non distingueretur , defectu oppositionis relatiuæ.

Leo III. curauit poni Symbolum prædictum in tabula argentea , sine illo additamento , Filioque , in memoriam venerandæ antiquitatis.

Explicantur Patres Græci qui dicunt , Spiritum S. esse ex Patre per Filium , vt tantum velint , Filiū habere virtutem spiratiuam à Patre.

Ref. Spiritus S. procedit à Patre , & Filio tanquam
2. ab vno principio , propter vnicam potentiam spiratiuam , quæ est in vtroque.

Etsi Pater , & Filius non possint dici duo spiratores , dicuntur tamen duo spirantes.

Non potest dici , quod Pater , quatenus generat Filium , & spirat Spiritum S. sit duo principia.

Imò Pater generans , & Filius spirans , non sunt duo principia , sed vnicum ; licet distincta sint supposita.

Quando dicimus , vnum principium Spiritus

DE DEO, VT TRINO. 35

ius Sancti, supponitur pro formali virtus spiratiua, & pro materiali, suppositum habens talem virtutem; siue sit vnum, siue multiplex.

Spiritus S. procedit à Patre, & Filio, tanquam à duobus suppositis.

Vndè Pater, vt Pater, & Filius, vt Filius specificatiuè, non autem reduplicatiuè, producunt Spiritum S.

Nec Pater spirat priùs origine, quàm Filius; etsi virtus spiratiua, & actualis spiratio sit priùs origine in illo.

Quamuis Pater, & Filius sint Spiritus, & Resst vterquè sit sanctus, tertia tamen Trinitatis persona conuenienter Spiritus S. nominatur.

Nomen etiam amoris, secundum quod personaliter dicitur, est proprium Spiritus S. licet quatenus dicitur essentialiter tribus personis competat.

Tria sunt in qualibet processione consideranda, habitudo ad obiectum, habitudo ad terminum, & terminus. Verùm quæ spectant ad intellectionem habent propria nomina non quæ ad volitionem.

Si, diligere, accipiatur notionaliter, dici potest Patrem, & Filium se diligere Spiritu S. nempe tamquam termino dilectionis notionalis, quæ se formaliter diligunt. Resst 4.

Eodem sensu dici potest, Patrem se intelligere Verbo, etsi Verbum non sit medium, quo Pater se, & alia intelligit.

Falsa tamen est propositio illa, Pater est sapiens, sapientiâ genitâ, scilicet tamquam forma immanente, & veluti habituali.

Donum, secundum quod personaliter sumitur, est proprium nomen Spiritus S. Porro donum est datio irreddibilis, seu res alicuius, qui eam alteri liberaliter confert, aut conferre potest. Resst 5.

34 DE DEO, VT TRINO.

Deus totaque Trinitas respectu hominum dici potest donum dantis per identitatem. At Filius, & Spiritus S. sunt donum, vt sunt alterius dantis per originem. Ita tamen, vt Spiritus S. detur, ratione suæ processions, & Filius ex amore Patris.

Cap.

7.

Ref.

1.

Ponendæ sunt in Deo notiones aliquæ, seu conceptus obiectiui, aut formæ, quibus personæ diuinæ inter se distinctæ cognoscantur.

Eiusmodi notiones sunt quinque, nimirum innascibilitas, paternitas, filiatio, spiratio actiua, & passiuæ, nec necesse est, inter notiones numerari inspirabilitatem Filij, aut infecunditatem Spiritus S.

Ref.

2.

Ponendi sunt in Deo quidam actus notionales, seu propriæ quædam vnius, vel duarum personarum actiones quibus persona aliqua producit.

Actus notionales à relationibus, quibus constituuntur personæ, virtualiter distinguuntur: v. c. generatio actiua, à paternitate; passiuæ, à filiatione; &c.

Nec repugnat; quòd actio ponatur in Deo; detractis imperfectionibus, sicut & relatio.

Actus notionales ponendi sunt in ipsis personis producentibus, nempe dictio seu intellectio notionalis in Patre, & volitio notionalis in Patre, & Filio.

Ref.

3.

Actus notionales sunt aliquo sensu voluntarij, voluntate concomitante, quatenus Deus amat productiones personarum, per simplicem complacentiam essentialem omnibus personis communem.

Non tamen actus illi sunt liberi, sed simpliciter necessarij: nec sunt de nihilo, sed de aliquo, nimirum de ipsa substantia personæ producentis.

DE DEO , VT TRINO. 35

Quo loquendi modo denotatur principium internum personæ productæ non quasi materiale , sed quasi formale , quo constituitur in ratione Dei.

In Deo est vera , & positiua potentia pro-
ductiua notionalis , nempe potentia gene-
randi , & spirandi. *Ref. 4.*

Sola persona produciens est principium quod productionis : at diuina essentia , intellectus , & voluntas ipsaque relatio sunt principium quo.

Si productio sumatur in Deo , vt est communicatio , sic essentia diuina est terminus illius , si verò , vt productio , ea vt sic videtur terminari ad relationem.

Inter personas diuinas est perfecta æqualitas , fundata in essentia infinite perfecta , quæ in omnibus eadem est. *Cap. 8. Ref.*

Quæ in scriptura faciunt Filium inferiorem Patre , intelliguntur vt plurimum de Filio , vt homine : quod si de illo etiam vt Deo accipiuntur , nihil aliud quàm prioritatem originis in Patre denotant.

In Deo non habet locum prioritas durationis , aut naturæ , sed sola prioritas originis. Interdum tamen ordo originis vocatur ordo naturæ , quia vna persona naturaliter est ab alia.

Pater genuit Filium existentem , non quidem antequàm generaretur , sed virtute ipsius generationis.

Qualibet persona diuina dicitur esse in aliis per circum-inseffionem , quatenus omnes habent eandem essentiam , à qua separari nequeunt.

Etsi missio quæ fit per imperium , aut per consilium , dicat imperfectionem in persona *Ref. 2.*

36 DE VERBO INCARNATO.

missa, non tamen quæ sit per originem, cum ordine ad quemdam effectum temporalem.

Vna persona diuina non potest mitti nisi ab ea à qua procedit; vnde Pater potest mittere Filium, & Spiritum S. ipse verò à nemine mitti potest.

Ref.

3.

Duplex est missio, alia visibilis, alia inuisibilis, visibilis est, quando persona missa, per signum aliquod sensibile nouo modo exteriorius apparet: inuisibilis autem, quando effectum aliquem occultum supernaturalem producit.

In missione inuisibili, non tantum dona gratiæ, sed ipsæ etiam personæ diuinæ dicuntur mitti: quatenus realiter se exhiberent præsentibus animæ, si per impossibile in ea non essent.

Missio inuisibilis fit ad omnes participes gratiæ, non modò quando gratiam primam sanctificantem recipiunt, sed etiam dum extraordinariè ad nouum aliquem actum, vel statum illius eleuantur.

DE VERBO INCARNATO.

Cap.

9.

Ref.

1.

Mysterium Incarnationis est possibile, seu fieri potest vt Verbum diuinum naturam humanam in vnitatem personæ sibi copulet.

Cum Verbum non fiat homo essentialiter, sed terminatiuè, seu hypostaticè, id sine mutatione in ipso Verbo facta intelligi potest.

Potest etiam exemplo vnionis, quæ est inter animam & corpus, intelligi nexus inter Verbum & humanitatem, qui hanc solam afficiat.

DE VERBO INCARNATO: 37

Non possumus euidenter lumine naturali *Ref.*
cognoscere Incarnationem, eo modo quo per- 2.
acta est, esse possibilem.

Sybillæ, etsi fœminæ gentiles, hoc myste-
rium agnouerunt ex speciali reuelatione.

Incarnationem de factò peractam esse fides *Ref.*
catholica docet contra Iudæos, qui frustra de 3.
primo Christi aduentu accipiunt, quæ tantum
de secundo intelliguntur.

Incarnatio fuit per se Deo valdè conueniens,
& naturę humanę: fuit etiam medium val- *Ref.*
dè congruum ad redimendos homines; con- 4.
uenientique tempore peracta fuit.

Non^o fuit necessaria Incarnatio, ex hypo-
thesi creatoris mundi, vel peccati, vel re- *Cap.*
demptionis ab illo, etiam ex rigore iustitiæ, 10.
sed vt redemptio hominum fieret conuenien- *Ref.*
tiori modo. 1.

Nulla potest reperiri in operibus Dei in-
decentia positiua, potest tamen negatiua, ita
vt non habeant omnem perfectionem possibi-
lem.

Si Verbum assumpsisset naturam angelicam,
potuisset in eo pro peccatis hominum per-
fectè satisfacere, per actus amoris, aliosquę
similes.

Per Incarnationem fides nostra certior red-
ditur, spes magis erigitur, charitas magis ac-
cenditur, quàm si Verbum assumpsisset natu-
ram Angelicam.

Opera Christi habebant valorem sufficien-
tem, imò infinitum ad satisfaciendum pro *Ref.*
peccatis hominum, quoad culpam, & pœnam. 2.

Quod ita intellige, vt eiusmodi valor, ope-
ribus Christi ex se, vt procedebant à Verbo,
competeret, & non solum ex acceptione di-
uina.

38 DE VERBO INCARNATO;

Ref. 3. Valor infinitus operum Christi non petitur tantum à Verbo, vt erat forma sanctificans humanitatem, sed etiam, & maximè quatenus erat suppositum eam sustentans, & per illam operans.

Deus hominibus in gratia inæqualibus, propter idem opus, tribuens præmium inæquale, dicitur vnicuique tribuere secundum opera eius.

Ref. 4. Satisfactio Christi fuit ex vera, & rigorosa iustitia, ita vt esset equalis, ad alterum, ex propriis, & ex aliis indebitis.

Etsi absolute satisfactio debeat fieri à persona, quæ offendit; potest tamen creditor acceptare satisfactionem ab alio oblatam.

Ref. 5. Non potuit purus homo condignè satisfacere pro peccatis hominum, etsi peccati malitia simpliciter sit finita.

Etsi reperiatur proportio inter opus iusti, & gratiam; non tamen inter illius satisfactionem, & iniuriam.

Ref. 6. Non potest homo satisfacere ad equalitatem pro peccato mortali proprio, in quo versatur.

Ille non censetur satisfacere ex perfecta iustitia, qui soluit quantum potest, sed non quantum debet.

Cap. 11. Christi humanitas non est producta formaliter per ipsam Incarnationem.

Ref. 1. Eodem tamen instanti temporis, humanitas fuit producta, & Verbo vnita: sicquè Virgo mater Christi, seu hominis Dei facta est.

Anima rationalis prius naturâ existit, quàm subsistat, creatio verò dicitur subsistentium, non formaliter, sed consecutiue.

Ref. 2. Humanitas Christi non existit per existentiam Verbi, sed per existentiam propriam,

DE VERBO INCARNATO. 35

Et si in Christo non sit nisi vnum esse existentie totale, & completum: in eo tamen sunt plures existentie partiales.

Vnio hypostatica non est facta in natura, ita *Ref.* scilicet vt ex vnione Verbi cum humanitate, 3. vna quedam natura resultauerit.

Sicut corpus, & anima constituunt vnum hominem; ita diuinitas, & humanitas vnum Christum, non tamen vnam naturam.

Vnio Verbi cum humanitate facta est in *Ref.* persona, & in supposito: eo sensu, vt post 4. vnionem vna tantum sit persona in Christo, vnumquē suppositum.

Persona, & hypostasis, seu substantia, non distinguuntur conceptu intrinseco, sed tantum connotato.

In Christo est aliud & aliud, propter distinctionem naturarum; non autem in Trinitate, ex ratione opposita.

Aliquo sensu admitti potest, personam *Ref.* Christi post vnionem esse compositam: et si 5. non coalescat ex partibus, vel ex actu & potentia.

Christus est sua componentia collectivè, non autem diuisiuè.

Terminus principalis, seu adequatus Incarnationis est Christus, quatenus est vna persona subsistens in duabus naturis: terminus formalis, qui, humanitas vt Verbo vnita; terminus formalis quo, ipsa vnio.

Per Incarnationem actiue sumptam aliquid *Ref.* producit in humanitate, per quod ipsa Ver- 6. bo vnitur.

Illud autem non est qualitas, aut influxus actiuus, vel mera relatio, sed modus quidam substantialis, qui vnio appellatur.

Patres qui dicunt, humanitatem imme-

40 DE VERBO INCARNATO:

diatè Verbo vniri , non excludunt medium nexum , sed medium terminum.

Non mirum est , quòd subsistentia creata vnietur suę naturę sine vlllo modo intermedio , cùm ipsa sit modus.

Ref. Vnio hypostatica est substantialis , potest-
2. què dici omnium maxima , tàm in ratione vnionis , quàm in ratione doni.

Licèt essentiale , & substantiale , natura-
le , & reale , pro eodem interdum sumantur , vnio ista non est vocanda essentialis , aut naturalis.

Vnio animæ rationalis cum corpore , est maior extensiuè vnione hypostatica ; hæc verò est illâ maior intensiuè.

Cap. Inter personas diuinas solum Verbum est
12. incarnatum. Cuius rei varię afferuntur congruentię , à Concionatoribus obseruandę.

Ref. Opera Trinitatis ad extra sunt indiuisa ;
1. quoad influxum actiuum , non quoad rationem terminandi.

Pater , & Spiritus S. existunt modo speciali in natura humana . etli propriè ei non sint vniti.

Sunt per concomitantiam immediatè in humanitate Christi connaturaliter existente ; mediatè verò in eadem vt existente in Eu-
charistia.

Ref. Verbum diuinum terminauit naturam
2. humanam ratione alicuius relatiui , non absolute.

Humanitas est vnita Verbo , & naturę diuinę , per eandem vnionem , ad illud primariò , ad hanc secundariò terminatam.

Ref. Verbum assumpsit veram animam rationalem , verum etiam corpus ex carne , & ossibus constans.

DE VERBO INCARNATO. 47

Verbum potest corpus viuificare in genere causæ efficientis, non in ratione formæ.

Verbum quoquæ assumpsit totum sanguinem; itemquæ rorem, & cambium (quibus verbis sanguis purior, & defæcaciior intelligitur) aliosque humores.

In assumptione humanitatis nulla intercessit temporis duratio; sed eodem instanti, quo producta est, fuit quoad suas omnes partes vnita Verbo. *Res.* 4.

Ordine intentionis natura humana prius assumpta fuit, quàm partes illius: ordine tamen executionis prius assumptæ sunt partes, quàm humanitas.

Anima rationalis prius ordine intentionis fuit à Verbo assumpta, quàm caro; & posteriùs ordine executionis.

Natura angelica potuit à Verbo hypostaticè assumi, etsi ea non distinguatur nisi modaliter à suo supposito. *Cap.* 13.

Potuit etiam natura irrationalis v. c. aquilæ, aut leonis, à Verbo assumi in vnitatem suppositi: etsi talis natura non possit videre Deum. *Res.* 1.

Verbum diuinum potuit simul duas naturas assumere v. c. duas humanitates, aut humanitatem cum natura Angelica. *Res.* 2.

Si Verbum assumeret duas humanitates, non propterea diceretur duo homines, sed vnus cum duplici humanitate.

Et quod tunc illi conueniret per se secundum vnâ humanitatem, non illi competere, nisi per accidens, secundum aliam.

Probabile est, plures personas diuinas posse eandem simul naturam assumere: esto non possit natura propriam habens subsistentiam terminari simul alienâ.

41 DE VERBO INCARNATO

Ref. 3. Abstractis per intellectum personalitatibus natura diuina non potest assumere humanitatem.

Si esset in Deo subsistentia communis, posset natura humana per eam subsistere, non tamen constitui in ratione personæ.

In ea hypotheli esset hic homo subsistens, qui tamen vt sic, non esset persona: quamuis à parte rei esset tres personæ.

Ref. 4. Non potest hypostaticè assumi natura habens propriam subsistentiam, eamque retinens.

Non tamen est simile, quodd natura diuina habet tres subsistentias proprias, quibus est in se.

Ref. 5. Materia, & forma substantialis corporea seorsim à persona diuina assumi possunt: esto non habeant ex se, nisi subsistentiam incompletam.

Possunt etiam assumi partes integrantes, non tamen accidens, cuius dependentiam à subiecto potest supplere verbum in genere causæ efficientis, non in ratione termini.

Ref. 6. Persona creata non potest naturaliter alienam naturam terminare: non tamen videtur repugnare, quin possit supernaturaliter.

Et si suppositum creatum non possit alienam naturam intrinsecè afficere, & modificare; posset tamen eam terminare extrinsecè & hypostaticè.

Cap. 2. Ex vi præsentis decreti, Verbum non assumpsisset carnem, si homo non peccasset.

Ref. 1. Quo sensu Christus dicatur initium viarum Dei, primogenitus omnium creaturæ, primusque prædestinatorum.

Et si Incarnatio peracta non sit, nisi ocea-

sione peccati, non propterea bonum occasionatum dici debet.

Ordinatè volens priùs vult media fini, quoad vim mouendi, propinquiora, quàm remotiora, esto quoad entitatem non sint digniora.

Etsi Christus omnia peccata sufficienter deleuerit, dici tamen potest eum potius venisse ad defendendum peccatum originale, quàm actuale.

Vnde Christus venisset ad tollendum peccatum originale, etsi non fuissent actualia: non vice versa, ad tollenda actualia, si non fuisset originale.

Nulla creatura concurrit de facto ad vnionem hypostaticam, tanquam causa physica illius, siue principalis, siue instrumentalis.

Quod dicitur, per Virginem carnem iunctam esse Deo, intellige, quatenus Virgo, non quidem per modum instrumenti, sed influxu materno ad eam vnionem concurrit.

Nulla etiam ad eam vnionem præcessit dispositio, siue physica, siue moralis.

Nec humanitas Christi, nec ipse Christus meruit de facto Incarnationem.

Potuit tamen Christus absolutè mereri Incarnationem per opera eam sequentia. Et quod dicitur, principium meriti non cadere sub merito, intelligitur, de lege ordinaria.

Antiqui Patres non meruerunt, siue de condigno, siue de congruo, Incarnationem.

Ne quidem de potentia absoluta potuerunt Patres de condigno mereri Incarnationem.

Potuerunt tamen mereri de congruo quandam circumstantiam Incarnationis, vt, quòd fieret tali tempore, &c.

B. Virgo non meruit de condigno esse

44 DE VERBO INCARNATO.

mater Dei, et si optimè fuerit disposita ad hanc maternitatem.

Id tamen meruit de congruo; multò magis quàm sic meruit Abraham, vt Christus ex illius sit irpe nasceretur.

Incarnatio dicit præcisè vnionem Verbi cum hac humanitate, non autem illius assumptionem ex tali scemina: quare intuitu illius potuit Virgo mereri de congruo, maternitatem.

Cap. Humanitas Christi fuit formaliter sancta;
15. præcisè gratiâ habituali, nempe per ipsam
Ref. vnionem hypostaticam.

1. Esse sanctum accidentaliter est effectus formalis gratiæ habitualis: at esse sanctum substantialiter est effectus vnionis hypostaticæ.

Non potest Christi humanitas esse formaliter intelligens per intellectionem Dei, cum tamen sit sancta per sanctitatem diuinam.

Ref. In Christo fuit gratia habitualis, eaque eiusdem speciei cum nostra, & finita in genere
2. entis: quamuis dici soleat infinita in ratione gratiæ.

Hæc gratia de lege ordinaria augeri non potuit, absolutè tamen potuit.

Et si Christus habuerit gratiam habitualem, non propterea dici potuit filius adoptiuus; cum non esset persona extranea.

Ref. Charitas fuit in Christo, & probabiliter spes, quatenus beatitudinem animæ vt bonum proprium diligebat, & præterea expectabat beatitudinem corporis.

In Christo non erat fides, vt hæc dicit assensum obscurum rebus à Deo reuelatis prædictum; erat tamen multiplici alio sensu.

DE VERBO INCARNATO. 45

Christus habuit virtutes morales per se *Ref.*
infusas, si dantur, & ex suo genere acqui- 4.
tas.

Christus specialiter habuit magnificentiam,
& liberalitatem in summo gradu, & tem-
perantiam perfectam, non illam quæ dicitur
continentia: exercuit etiam actus iustitiæ vin-
dicatiuæ.

Probabilius est, eiusmodi virtutes morales
ex suo genere acquisite, fuisse Christo infusas
in puncto Incarnationis.

In Christo nulla fuit de facto gratia exci- *Ref.*
tans, vel adiuuans: etsi ad actus supernatura- 5.
les indiguerit concursu generali eiusdem or-
dinis.

Fuerunt tamen in Christo dona Spiritus S.
non solum alia, sed etiam consilium, ti-
mor, & fortitudo detractis imperfectioni-
bus.

Item gratiæ gratis datæ; nempe donum mi-
raculorum, genera linguarum, discretio spiri-
tuum, gratia sanitarum, prophetia, &c.

Christus vt homo, habuit scientiam ali- *Cap.*
quam seu cognitionem creatam, distinctam à 16.
diuina. *Ref.*

In intellectu Christi erant actus, & habi-
tus; tum ordinis naturalis, tum supernatu-
ralis. 1.

Christus in hac vita habuit scientiam bea- *Ref.*
tificam, esto non habuerit gloriam corporis, 2.
nisi post resurrectionem.

Per eiusmodi scientiam Christus non vi-
debat in Deo, siue actu, siue habitu, omnia pos-
sibilia.

Videbat tamen per illam, quicquid Deus
nouit scientiâ visionis, sed non eadem clari-
tate.

46 DE VERBO INCARNATO

Ref. 3. Christus habuit scientiam per se infusam & supernaturalem, à beata distinctam.

Per eiusmodi scientiam cognoscebat Christus res omnes supernaturales creatas, in proprio genere.

Nouerat etiam Deum vnum & trinum, quoad quod est, non quoad quid est.

Cognoscebat præterea cordium cogitationes, & futura contingentia, ab hominum libertate pendentia.

Admittendæ sunt in intellectu Christi species multiplices & supernaturales, huic scientiæ deferuientes.

Hæc scientia agebat independenter à phantasmatibus, neque erat discursiua actu, aut potentiâ.

Ref. 4. Christus præditus fuit scientia perfectissima rerum omnium naturalium, quæ sub humanam cognitionem cadere possunt.

Probabilius est, hanc scientiam fuisse Christo per accidens infusam in instanti Incarnationis.

Christus tamen successu temporis cognitionem quamdam rerum experimentalem, propriis actibus sibi comparabat.

Cap. 7. In Christo ponenda est duplex voluntas, diuina scilicet & humana.

Ref. 1. Non modò voluntas humana efficax fuit in Christo conformis diuinæ, sed etiam inefficax; etsi hæc secundum quid ab ea discrepauerit.

In Christo fuit liberum arbitrium tam quoad potentiam, quàm quoad actum.

Etsi Christus non posset absolutè omittere præceptum moriendi; poterat tamen illud omittere, non ponendo eum actum, per quem illud impleuit quoad substantiam.

DE
Christi
actus, a
sequen
Merito
deinceps
queban
moram
Christus
que nomi
filitem a
nem, vlti
quam in la
Non tam
tiam sancti
quales, n
Nobis v
tum, gran
peccatoru
satisfactio
gloriam.
Anima
simpliciter
acula, ali
concessa.
Potentia
modum ha
tantum cau
Virtus
sed super
duntaxat.
Christo
quoniam
rare.
Dici e
esse ter
illius e
ta.

DE VERBO INCARNATO. 47

Christus propriè meruit, idque per varios actus, ac speciatim per actum amoris Dei, qui sequebatur scientiam infusam. *Res.*

Meruit autem in instanti Incarnationis, & deinceps per totam vitam, etiam dum torquebatur in cruce; esto formaliter per ipsam mortem non meruerit.

Christus sibi meruit gloriam corporis, si- que nominis exaltationem: adeoque impassibilitatem animæ, resurrectionem, ascensio- nem, vltimum aduentum, & quicquid vnquam in laudem illius factum est. *Res.*

Non tamen sibi meruit gloriam animæ, gratiam sanctificantem, aliosue habitus supernaturales, nec eorum augmentum.

Nobis verò meruit dispositiones ad gratiam, gratiam sanctificantem & remissionem peccatorum, idque in se, augmentum gratiæ, satisfactionem, meritum, & electionem ad gloriam. *Cap.*

Anima Christi non habuit omnipotentiam simpliciter: Virtus tamen patrandi vera miracula, aliæque opera supernaturalia fuit illi concessa. *18.*

Potentia illa inerat Christo immanenter per modum habitus; esto illius humanitas esset tantum causa instrumentalis.

Virtus prædicta non erat Christo naturalis, sed supernaturalis; nec physica, sed moralis duntaxat.

Christus vt homo, fuit subditus Patri; quatenus tenebatur illius præcepto obtemperare.

Dici etiam potest, Christum vt hominem, esse seruum Dei; quatenus humanitas illius est creatura essentialiter Deo subdi- *Res.*

48 DE VERBO INCARNATO.

Rursus Christus vt homo, fuit subditus legi naturali, non autem positivæ, siue diuinæ, siue humanæ.

Christus tamen habuit præceptum speciale moriendi pro hominibus, non quidem naturale, sed diuinum positivum.

Christus fuit subditus quibusdam defectibus corporis, vterat conueniens ad finem Incarnationis, non tamen omnibus,

Res. Christus nec peccauit, nec per absolutam potentiam, vt potè beatus, peccare potuit.

31 Imo Christus fuisset impeccabilis, ex vñionis hypostaticæ, etsi Verbum humanitatem assumpisset absque gloria.

Non est inconueniens quod Deus dicatur mori: est tamen quod dicatur peccare.

Christus non habuit fomitem peccati, siue in actu secundo, sine in actu primo.

Nulla fuit de facto in intellectu Christi ignorantia, vel error, siue speculatiuus, siue practicus.

Ignorantia puræ negationis Christo vt homini, non repugnabat: non tamen potuit in eo reperiri error practicus, aut etiam falsum iudicium speculatiuum.

In Christo erant varij motus appetitus sensitiui, qui propassiones potius quam passiones appellari consueuerunt.

Admiratio erat in Christo, non quòd aliquid simpliciter ignoraret, sed quia quædam erant insolita ipsius experientiæ.

Cap. Christus, vt Deus, est simul cum Patre & Spiritu S. caput inuisibile Ecclesiæ: vt verò Deus homo, est caput visibile illius.

19. *Res.* Christus secundum, totam humanitatem est caput hominum, quoad corpus, & animam ipsorum.

I.

Non

DE VERBO INCARNATO. 4^a

Non tantum hominum, sed etiam Angelorum est caput, quatenus saltem illuminationes quasdam in eos influit.

Aliter Christus, aliter dæmon est caput maiorum; nec in moralibus monstrosum est varia capita eidem corpori assignare.

Christus fuit sacerdos, quatenus se obtulit *Ref.* in ara crucis, & in sacrificio altaris est pri- 2, marius offerens.

Non fuit sacerdos successione, aut vnctione olei, sed ex Verbi vnione qua humanitas illius fuit delibuta oleo diuinitatis.

Concedi potest, Christum pro se obtulisse sacrificium, non vt propitiatorium, sed vt impetratorium, & eucharisticum. Non tamen dici potest, eum pro se mortuum.

Christus non tantum sacerdotis, sed etiam Legislatoris perfecte munus obiit.

Etsi Christus non fuerit Rex quoad vsum, habuit tamen in actu primo regiam potestatem in omnes res mundi.

Habebat etiam dominium radicale in res omnes & singulas vniuersi; quod non impediebat, quin homines titulo dominij aliquid possiderent.

Christus verus fuit mediator inter Deum & *Ref.* homines, idque longè nobiliore modo, quam 3, alij sancti.

Non modò in hac vita orauit, sed & nunc orat in cælo pro nobis; idque propriè & formaliter & non tantum interpretatiuè.

Ne tamen detur occasio errandi, Ecclesia solet petere à Christo, vt misereatur nostri; non autem vt oret pro nobis.

Christus vt homo, non debet dici filius Dei *Cap.* adoptiuus, sed naturalis. 20.

Quod potest intelligi de filiatione illa *Ref.* 14

§o DE VERBO INCARNATO:

æterna, quam per generationem à Patre obtinuit.

Ref. Dici propriè non potest, Verbum esse prædestinatum, vt esset homo: dici tamen potest, prædestinatum, seu decretum esse, vt Verbum fieret homo.

Dici quoque potest absolutè, Christum esse prædestinatum: item, esse prædestinatum ad esse: & esse prædestinatum ad gratiam, & gloriam, et si hæc illi essent debita ex congruitate.

Dici etiam potest humanam naturam esse prædestinatam ad vnionem hypostaticam: non tamen ad gloriam.

Non potest dici absolutè, Christum esse prædestinatum, vt sit filius Dei.

Ref. Christi humanitas adorari potest, eadem quoad substantiam adoratione patriæ, quæ Verbum ipsum adoratur.

Cum eo tamen discrimine, quòd Verbum ratione sui adoratur, humanitas autem ratione Verbi.

Potest etiam Christi humanitas adorari hyperdusiâ, ratione donorum gratiæ & gloriæ, quibus ornata est.

Imò talis cultus licitus est, dummodo saltem superior non denegetur. Nec reprehenduntur à Conciliis, nisi qui duas adorationes Nestorianas inducunt.

Ref. Imago Christi ita potest adorari, vt actus adorationis tam externus, quàm internus terminetur ad Christum, & ad illius imaginem.

Potest etiam imago Christi adorari, et si Christus ipse non adoretur in recto, sed in obliquo.

Adoratio est respectiua, non tantum quan-

DE VERBO INCARNATO. *sc*
do imago Christi posteriori modo, sed etiam
quando priori adoratur.

Potest similiter crux Christi adorari, aut si-
mul cum Christo, aut ita ut actus adorationis
directè ad illam tantum terminetur: & utra-
que adoratio est respectiva, ut ad crucem ter-
minatur.

Omnes cruces adorantur ut sunt quædam
imagines Christi crucifixi; at illa in qua
Christus pependit, adoratur etiam ut illius
reliquia: adeoque vel minima illius pars
adorari debet.

Beata Virgo non est adoranda latriâ propriè, *Res*
sed tantum hyperduliâ; eâque excellentiori, *sc*
quàm quæ Apostolis competit.

Improbatur tamen mos quarundam fœmi-
narum, offerentium placentulas Virgini,
tanquam sacrificia.

Reliquiæ Sanctorum possunt adorari, *Res*
etiam actu interno, qui respectivus esse debet; *sc*
siue solæ in recto, siue simul cum persona
adorentur.

Duplex est communicatio idiomatum in *Ap*
Christo, altera qua duæ naturæ, altera qua *pen*
earum proprietates de eadem persona in con-
creto prædicantur.

Propter primam, vera est illa propositio,
Verbum est Deus, & ista, Verbum est homo;
& similes.

Harum trium propositionum, Deus est
homo, Iesus est homo, Christus est homo,
prima est contingens, & aliæ duæ necessa-
riæ,

Vera est illa propositio, Deus factus est ho-
mo, vel, hic homo; non tamen ista admittit
solet, homo factus est Deus.

Propter alteram communicationem dici

potest, Christus est æternus & temporalis; finitus & infinitus.

Non est simpliciter dicendum, Christum esse creaturam, etsi simpliciter dici possit, eum esse passum, mortuum, & sepultum.

Quæ conueniunt vni naturæ, non possunt dici de altera in abstracto.

Errant Lutherani, quatenus docent, proprietates naturæ diuinæ esse formaliter communicatas humanitati.

DE ANGELIS.

Lib.

3.

Capl

1.

Ref.

1.

Ref.

2.

Ref.

3.

DE fide est Angelos existere: eorum tamen existentia ratione naturali euidenter demonstrari non potest.

Certum est ex fide, Angelos non esse creatos ab æterno, sed in tempore.

Fuerunt producti simul cum mundo corporeo: nec sine temeritate quis diceret, ante esse productos.

Angeli sunt spirituales seu incorporei, non modo ex parte, sed totaliter.

Patres qui olim dixerunt Angelos esse corporeos, non peccarunt contra fidem. Qui tamen id iam affirmarent, temeritatis arguerentur.

Angeli non sunt compositi ex materia aliqua, siue corporea, siue incorporea.

Ibi est materia, vbi est transmutatio substantiali, non vbi tantum accidentalis.

Etsi Angelus non constet ex partibus formaliter extensiuis, vel intensiuis, habet tamen aliquam extensionem, & intensionem virtuales.

DE ANGELIS.

53

In Angelo sunt variæ compositiones metaphysicæ, ex essentia, & existentia, ex natura singulari & supposito, &c.

Angeli ab intrinseco, & ex natura sua sunt incorruptibiles: quatenus ab agente creato, vel à Deo, ex lege ordinaria corrumpi non possunt. Ref. 1.

Dicuntur tamen Dei gratiâ habere immortalitatem: id est, ex libero concursu Dei eos conseruante; consentaneè tamen naturis rerum.

Possunt dari plures Angeli & eiusdem, & diuersæ speciei. Ref. 1.

Non opus est vt quæcunque numero distinguuntur, habeant materiam, vt patet ex anima rationali.

Inter duas animas rationales est distinctio formarum; at inter animam rationalem, & Angelum est distinctio formalis, seu essentialis.

Dantur de facto plures Angeli distincti specie; & plures distincti solo numero. Ref. 6.

Angelorum numerus est maximus, quamuis incertus; vt pote infinitam, & immensam Dei maiestatem valde decens.

Angeli non habent corpora sibi naturaliter vnita: interdum tamen assumunt corpora.

Angeli possunt assumere corpora animata, & mortuorum, & ex aëre, aliave materia confecta. Cap. 2.

Formatio illa corporum non excedit virtutem naturalem Angelorum, qui tamen non possunt producere corpus aliquod ex nihilo. Ref. 1.

Non repugnat bonos, & malos Angelos ex eadem materia terrestri corpora assumere.

Ex Angelo & corpore assumpto non fit vnum compositum per se, aut vnum suppositum.

Res.
A.

Non potest Angelus in corpore assumpto exercere actiones quoad substantiam vitales, vt videre, generare, &c.

Potest tamen exercere quoad entitatem realem operationes, quæ tantum sunt vitales quoad modum, vt loqui, ambulare, comedere.

Non tamen potest iam dictas operationes elicere, quoad modum vitalitatis.

Res.
3.

Angelus est in loco per præsentiam ad locum, seu per indistantiam suæ substantiæ à spatio in quo est.

Non potest Angelus simul esse in pluribus locis totalibus & adæquatis; potest tamen in partialibus, & inadæquatis, modo inter se sint contigua.

Res.
4.

Possunt plures Angeli esse simul in eodem loco, per præsentiam substantialem.

Non habet Angelus terminum paruitatis quoad locum, adeoque potest se totaliter reducere ad punctum: ita vt extra illud non sit.

Habet tamen Angelus terminum magnitudinis quoad locum; ita vt non possit naturaliter esse præsens omni loco.

Probabile est, non posse Angelum suam præsentiam extendere ultra diametrum suæ sphaeræ.

Res.
5.

Potest Angelus moueri localiter, idque motu continuo; esto substantialiter sit indiuisibilis.

Et ex communi sententia, motu discreto; ita scilicet, vt eodem instanti temporis locum adæquatum deserat, simulque totum alium occupet.

DE ANGELIS.

99

Hoc tamen difficultate non caret : adeoque probabile est non posse Angelum transire de loco in locum , nisi transeundo per medium tam participans , quàm non participans.

Cap.

3.

Ref.

Angeli intelligere non est illus substantia, sed accidens ab ea realiter distinctum.

1.

Ref.

Intellectus quoque Angeli distinguitur ab illius substantia , & in ea radicitur.

2.

In Angelo non est propriè intellectus agens vel possibilis; prout hi termini à Philosophis usurpantur.

Angelus indiget specie aliqua : ad intelligendum alias res creatas à se distinctas.

Ref.

Species per quas Angeli intelligunt , fuerunt ipsis à Deo infusæ in instanti creationis.

Possunt dari species aliæ aliis vniuersaliores in representando : & verisimile est eas quæ sunt vniuersaliores , perfectioribus Angelis de facto fuisse collatas.

Ref.

4.

Cognoscere aliquid in vniuersali , ex parte rei cognitæ , est imperfectius quàm cognoscere in speciali. At cognoscere in vniuersali , ex parte medij cognoscendi , est perfectius.

Angelus seipsum cognoscit , idque per suam substantiam , sine specie media.

Cap.

4.

Agendo de possibili, non repugnat quòd Angelus se cognoscat per aliquam sui speciem.

Ref.

1.

Probabile est non posse Angelum cessare ab actuali sui ipsius cognitione , id tamen non potest efficaciter probari.

Vnus Angelus alium cognoscit , & superior comprehendit inferiorem , quoad essentiam & proprietates naturaliter ab ea manantes, non quoad cogitationes cordis , aut potentiam obediencialem , siue actiuam , siue passiuam.

Ref.

2.

Angelus tamen inferior superioris naturam, adæquatè comprehendere non potest.

Ref. Angelus per sua naturalia Deum cognoscit, multò magis quàm homo.

3. Angelus per cognitionem suæ substantiæ, Deum cognoscit sine ullo discursu.

Etsi per eam cognitionem non cognoscat Deum quoad, quid est, cognoscit tamen quoad, an est.

Ref. Cognitio rerum materialium & singularium, eaque distincta & comprehensiva est in Angelis.

4.

Species omnes eiusmodi rerum fuerunt simul Angelis in instanti creationis à Deo infusæ.

Rei tamen cuiuslibet existentia est conditio sine qua, ipsius species non habet vim ducendi intellectum in cognitionem illius intuitivam.

Ref. Potest Angelus naturaliter certò cognoscere effectus, ex solis causis naturalibus contingenter futuros.

5.

Non tamen eos qui ex libero arbitrio contingenter futuri sunt: esto habeat eorum species concreatas.

Ref. Angeli non cognoscunt de facto cogitationes cordium, nisi dependenter à voluntate alterius.

6.

Potest Angelus per se loquendo, cognoscere naturaliter secreta cordium: non tamen de facto cognoscit, defectu concursus diuini, nisi homo consentiat.

Ref. Angeli naturæ viribus cognoscunt mysteria, quæ tantum sunt supernaturalia quoad modum.

7.

Non autem quæ sunt supernaturalia quoad substantiam: quo fit non omnes en-

tium species ab Angelo naturaliter cognosci posse.

Probabile est Angelis fuisse in via communicatam cognitionem aliquam mysterij Incarnationis; hoc tamen in sententia nostra, de causa aduentus Christi, non facile defendi potest.

Probabile est posse Angelum multa eodem actu intelligere, v. c. bouem, & equum, sicut habet vnam speciem plurium repræsentatricem. Cap.
5.
Ref.
1.

Potest etiam multa simul, seu eodem tempore, variis actibus, siue eiusdem, siue diuersi ordinis intelligere.

Angelus propriè non discurrit circa obiecta naturalia, quorum propriam habet speciem. Ref.
2.

Probabile tamen est, eum discurrere circa supernaturalia, & alia quæ euidenter non cognoscit.

Vt proprium sit hominis ratiocinari, non Angeli, satis est quod Angelus quoad naturalia, quorum habet species concreatas, non discurrat.

Angelus multa cognoscit non componendo, vt cum per speciem hominis iudicat, hominem esse animal rationale. Ref.
3.

Multa etiam cognoscit sine diuisione: vt cum per speciem vniuersalem repræsentantem equum, & leonem, iudicat vnum non esse alium.

Vtitur tamen compositione, & diuisione, quando cognoscit res ineuidenter, seu quarum non habet proprias species.

In Angelis est voluntas, quæ aliud nihil est quàm, inclinatio ad bonum vniuersaliter apprehensum. Cap.
6.
Ref. 1.

In Angelis est etiam liberum arbitrium, fundatum in eo quod cognoscunt vniuersalem rationem boni.

Appetitus intellectiuus Angeli non distinguitur in irascibilem, & concupiscibilem.

Ref. In Angelo non modo est dilectio naturalis, sed etiam electiua, & vtrâque seipsum amat.

2. Probabile est Angelum posse abstinere à sui ipsius dilectione, sicut & à sui cognitione actuali.

Ref. Vnus Angelus naturaliter alium diligit sicut seipsum; ita vt particula, sicut, significet similitudinem, non æqualitatem.

3. Et si amor ille sit necessarius quoad specificationem, non tamen quoad exercitium.

Angelus naturaliter Deum plusquam seipsum diligit, qui amor est necessarius quoad specificationem, non quoad exercitium.

Cap. Angeli fuerunt creati in beatitudine naturali, non in supernaturali.

Ref. Angelus indiguit gratiâ ad hoc, vt conuerteretur in Deum, prout est obiectum beatitudinis.

3. Triplex est conuersio in Deum, prima per amorem beatificum, secunda per actum meritorium, tertia per dispositionem ad gratiam sanctificantem.

Ref. Deus initio temporis creauit Angelos simul in eis condendo naturam, & largiendo gratiam.

2. Angeli per proprios actus se disposuerunt ad receptionem primæ illius gratiæ sanctificantis.

Ref. Angelus beatus suam beatitudinem obtinuit, per proprios actus meritorios.

3. Via siue bonorum, siue malorum Angelorum non fuit absoluta in vniuo instanti.

DE ANGELIS.

99

Angeli consecuti sunt gratiam , & gloriam
secundum proportionem suorum naturalium.

In Angelis beatis remanet cognitio , & dilectio naturalis , simul cum cognitione , & amore supernaturali. Res.
4.

Angeli beati peccare non possunt , neque in beatitudine essentiali proficere.

Potest tamen usque ad diem iudicii , augeri Angelorum gaudium de salute hominum , quod datur illis intuitu beatitudinis , non ex merito , spectatque ad præmium accidentale.

Malum culpæ potest esse in Angelis , secundum conditionem suæ naturæ spectatis. Cap.
8.

Falsum tamen est , & hæreticum , dicere , Angelum ex conditione suæ naturæ malum esse. Res.
1.

Probabile est Angelum , secundum suam naturam spectatum , posse peccare venialiter.

Non modo Angelus peccauit ex superbia , sed etiam hæc fuit primum illius peccatum ; ex quo deinde orta est inuidia. Res.
2.

In Angelis potest esse aliquod peccatum , quoad affectum , præter superbiam & inuidiam ; v. c. formale odium Dei , vel hominis.

Difficile est determinare quodnam fuerit de facto obiectum primi peccati Angelorum.

Angeli de facto non peccarunt in instanti creationis ; potuerunt tamen per se loquendo , in eo instanti peccare. Res.
3.

Dico , per se loquendo , nam ex hypothesi quod Angeli creati sunt in gratia , ad quam per actum amoris Dei se disposuerunt , sic tunc non potuerunt peccare.

Via bonorum Angelorum tribus instantibus conclusa fuit , quorum 1. meruerunt. 2. peccauerunt. 3. gloriam adepti sunt. Res.
4.

Similem habuit durationem via malorum; nam 1. meruerunt. 2. peccauerunt. 3. supplicio affecti sunt.

Ref. 5. Supremus Angelus inter peccantes, fuit supremus inter omnes.

Peccatum primi Angeli fuit aliis causa peccandi, non quidem cogens, sed quadam quasi exhortatione inducens.

Angeli omnes non peccarunt in eodem instanti indiuisibili nostri temporis, sed in instanti temporis discreti, virtualem aliquam successionem habente,

Plures sunt boni, quàm mali Angeli, non tamen quantus sit bonorum numerus, vel quo excessu malos superet, definiri potest.

Cap. 9. Cognitio veritatis quæ habetur per naturam, nec ablata, nec diminuta est in Angelis malis.

Ref. 11. In Angelis post peccatum, nullum remansit donum supernaturale, siue actuale, siue habituale.

Habent tamen fidem quoad substantiam naturalem, quâ credunt aliquid supernaturale.

Ref. 2. Voluntas dæmonum est obstinata in malo: quam obstinationem S. Thomas referre videtur in naturalem eorum conditionem.

Probabilius tamen dici potest, eam referendam esse in defectum auxiliorum gratiar.

Dæmones probabiliter in malo fuerunt obstinati, statim post peccatum commissum.

Ref. 3. Dolor vt passio, non est in Dæmonibus; est tamen in illis vt dicit simplicem actum voluntatis.

In Dæmonibus non est verum aliquod gaudium, sed tantum fictum, & apparens.

Explicatur sanctus Thomas cum ait, demones torqueri ab igne infernali per alligationem.

Vnus Angelus alium illuminat, purgat, & perficit, idque eodem actu. *Cap. 10.*

Locutio est manifestatio cuiuscumque veritatis, at illuminatio respicit tantum veritates ad Deum ordinatas, Vnde veritates naturales non sunt materia illuminationis. *Ref. 1.*

Angeli inferiores illuminantur per superiores, non vice versa, nisi in casu aliquo extraordinario.

Angelus superior illuminat inferiorem, de omnibus quæ ipsi reuelantur, non statim, sed quando id expedire iudicat.

Certum est vnum Angelum loqui alteri, idque dirigendo ei suum conceptum. *Ref. 2.*

Est autem non levis dubitatio, an talis directio ad locutionem sufficiat: qua in re pars affirmatiua videtur probabilior.

Vnde non placet quod aliqui dicunt, Angelum non loqui alteri, nisi per signum aliquod ei indicando conceptum suum.

Inter Angelos sunt tres Hierarchiæ, in quolibet Hierarchia sunt tres ordines, & in quolibet ordine plures Angeli. *Cap. 11.*

In infima Hierarchia sunt Angeli, Archangeli, & Principatus: in media Potestates, Virtutes, & Dominationes: in suprema Throni, Cherubim, & Seraphim. *Ref. 1.*

Distinctio hierarchiarum, & ordinum est quodammodo à natura, et si completiue sit per dona gratiæ. *Ref. 2.*

Talis distinctio graduum manebit in Angelis, etiam post diem iudicii: executio verò officiorum cessabit, quoad munus perducendi aliquos in finem.

Homines possunt assumi ad ordines Angelorum, non secundum conditionem naturæ, sed secundum gradum gratiæ, & gloriæ.

Res. 3. Inter dæmones sunt ordines quantum ad naturam, & naturæ gradum, licet non quoad gratiam, & gloriam.

Est etiam inter eos prælatio quædam, in eo posita, vtrahio vnius subdatur actioni alterius, Similis tamen prælatio non est inter homines damnatos, ob maiorem naturæ similitudinem.

Vnus dæmon alium non illuminat, quamuis conceptam suam per modum locutionis ei intimare possit.

Angeli boni habent prælationem in malos, & ex se eos illuminant; mali tamen non illuminantur.

Res. 4. Angeli administrant res corporeas, non tantum mediatè, mouendo cœlos, sed etiam immediatè per se ipsos, habendo curam specierum creaturarum.

Non tamen possunt Angeli per seipsos immediatè inducere formam substantialem in materiam; nec propria virtute vera facere miracula.

Res. 5. At possunt applicando actiua passiuis, varias transmutationes insolitas efficere.

Potest Angelus hominem illuminare, non producendo species in illius intellectu, sed illius sensus externos, & internos variis modis immutando.

Potest etiam immutare voluntatem hominis, non immediatè agendo in illam, sed per modum suadentis proponendo obiecta, excitando passionem, &c.

Res materiales obediunt Angelis ad nuxum, quoad motum localem.

Angeli mittuntur à Deo in ministerium; *Cap. 12.*
non tamen propriè sunt ministri hominum,
sed potiùs eorum rectores, & custodes. *Ref.*

Iuxta S. Thomam, superiores Angeli num-
quam ad exterius ministerium mittuntur, alij
tamen existimant, superiores Angelos extraor-
dinariè mitti. *1.*

Homines custodiuntur ab Angelis, vt per
eos regulentur & moueantur ad bonum. *Ref.*

Singuli homines à singulis Angelis custo-
diuntur, nullusque homo qui careat Angelo
custode. *2.*

Excipe Christum; non tamen beatam Vir-
ginem, nec homines in statu innocentiae, nec
præscitos.

Personæ publicæ præter Angelum custo-
dem, habent alium quo diriguntur in iis, quæ
spectant ad regimen multitudinis.

Sunt etiam Angeli, qui regnis, prouinciis, ci-
uitatibus, & congregationibus præficiuntur.

Angelus deputatur homini ad custodiam à
natiuitate, imò probabiliter aliqui existimant
infantem, quandiu est in utero, habere Ange-
lum sibi specialiter deputatum. *Ref. 3.*

Angelus custos numquam totaliter deserit
hominem, sed tantùm secundùm quid, nec
dolet de malis illius quem custodit.

Inter Angelos bonos interdum est pugna,
quatenus pugnantia petunt, nescientes quid
velit Deus.

Homines impugnantur à dæmonibus, cuius
tamen impugnationis ordo est à Deo. *Ref. 4.*

Proprium est dæmonis tentare hominem
malo fine, nempe vt eum decipiat, & in pec-
catum præcipitet.

Eadem tentatio potest esse probationis, vt
à Deo permittitur, & seductionis, vñ dæmo-
ne causatur.

64 DE AVXILIIS DIVINIS.

Etſi dæmon ſit indirectè cauſa omnium peccatorum, non tamen omnia directè oriuntur ex illius ſuggeſtione.

DE AVXILIIS DIVINIS.

Lib. **P**oteſt homo in natura lapſa, cum ſole
4. concuſſu Dei generali, cognoscere multas
cap. 1. veritates ſpeculatiuas ordinis naturalis: non
Ref. tamen omnes collectiuè.

1. Vt appetitus omnia ſciendi non ſit fruſtra, ſatis eſt quòd homo poſſit naturaliter aliam & aliam cognitionem aſſequi, quantum huius vitæ ratio patitur.

Ref. Potest homo in natura lapſa, cognoscere multas veritates morales ordinis naturalis, ſine
2. ſpeciali auxilio; non tamen omnes.

Intellectus practicus propter paſſiones, variasque occurrentes circumſtantias, difficilius veritatem attingit, quàm ſpeculatiuus.

Cap. Potest homo in natura lapſa bene operari moraliter ſiue propriis viribus, ſiue ſaltem per
2. gratiam.

Ref. Potest homo carens gratiâ ſanctificante, adeoque exiſtens in peccato mortali, bene operari moraliter.
1.
Ref.
3.

Auguſtinus exigens charitatem ad opus bonũ, intelligendus de opere utili ad vitam æternam.

Non etiam neceſſaria eſt fides ad bene operandum moraliter, debetque explicari Auguſtinus modo iam dicto, quando oppoſitum ſcitare videtur.

Non repugnat quòd infidelis eliciat aliquod opus morale ex ſine honeſto, rectæque rationi conſentaneo.

DE AUXILIIS DIVINIS. 65

Potest homo in natura lapsa efficere opus *Ref.*
aliquod moraliter bonum cum solo concursu 3.

Dei generali.

Non omnia opera moraliter bona disponunt
propriè ad remissionem peccatorum, sed ea
vt summum quæ fiunt ex gratia.

Sunt quædam opera moralia valde difficilia,
quæ sine gratiæ auxilio fieri nequeunt.

Incredibile est ex iure ipso creationis &
conseruationis, non deberi homini circum-
stantias, in quibus vel semel sit benè operatu-
rurus.

Potest homo in natura lapsa, Deum aliquo *Cap.*
modo diligere sine auxilio gratiæ. 3.

Amor in Deum, vt naturæ authorem ten- *Ref.*
dens, non est propriè dispositio ad gra- 1.
tiam.

Potest homo in natura lapsa, diligere *Ref.*
Deum amore aliquo beneuolentiæ, sine auxi- 2.
lio gratiæ.

Inter Deum & homines potest esse amici-
tia, non modò supernaturalis, sed etiam na-
turalis.

Per amorem Dei super omnia, non intelli-
gitur amor beneuolentiæ affectiuus, sed obe-
dientialis.

Non potest homo in natura lapsa, propriis *Ref.*
viribus amare super omnia Deum, vt naturæ 3.
authorem.

Et si amor ille non excedat vires physicas
voluntatis humanæ, per se spectatæ: eas tamen
superat, si spectentur difficultates quæ occur-
runt.

Vnde etiam fit; vt sine speciali auxilio,
non possit ad actum reduci naturalis inclina-
tio, quam habet homo ad Deum super omnia
diligendum.

66 DE AVXILIIS DIVINIS.

Cap. Non potest homo lapsus servare longo tempore totam legem naturalem, sine gratia.

4. Res.
1. Eiusmodi lex, etsi quoad ordinem sit proportionata naturæ lapsæ, non tamen quoad executionem.

Res. Potest homo in natura lapsa, cum diuino auxilio servare omnia præcepta naturalia.

2. Etiam præceptum, non concupisces, & præceptum diligendi Deum super omnia.

Ordinariè diuturna legis naturalis observatio non habet locum, nisi in fidelibus, & iustis.

Res. Non potest homo lapsus vitare omnia peccata venialia longo tempore, cum auxiliis ordinariis gratiæ.

3. Ex speciali tamen privilegio, quale B. Virgini collatum fuit: omnia venialia caueri possunt.

Excepta B. Virgine, nullus Sanctorum ab omni culpa veniali in hoc mundo fuit immunis.

Cap. Non potest homo credere mysteria fidei, ut oportet ad salutem, sine gratiæ auxilio, etiam postquam sufficienter sunt proposita, & probatum à Deo esse reuelata.

5. Res.
1. Intellectus noster nulli veritati facultate propria assentiri potest, nisi ea vel immediatè, vel mediatè per rationem naturalem pateat.

Potest tamen homo, naturæ viribus, credere mysteria fidei, assensu aliquo opinatiuo, & humano.

Res. Voluntas credendi, seu pius ille affectus voluntatis, quo intellectus movetur ad assentiendum mysteriis fidei propositis, est ex gratiæ auxilio.

2.

DE AVXILIIS DIVINIS. 67

Idem dic de huius voluntatis initio , quod consistit in actu quo intellectus iudicat , credendum esse.

Eiusmodi autem actus intellectus est prima gratia vocans seu præueniens , qua homo excitatur ad fidem amplectendam.

Non potest homo , sine speciali auxilio , *Ref.* amare Deum vt authorem gratiæ , amore beneuolentiæ. 3.

Quod intellige etiam de beneuolentia imperfecta , quam esse supernaturalem non repugnat.

Imò hoc extendendum ad amorem concupiscentiæ , quo homo Deum diligit , vt bonum suum supernaturale.

Non potest homo seruare quoad substantiam , vllum præceptum affirmatiuum supernaturale , de interno actu , sine auxilio gratiæ. *Ref.* 4.

Quod non tantum debet intelligi de omnibus præceptis collectiue ; sed etiam de singulis , idque quoad quemlibet eorum actum.

Vnde quando præceptum supernaturale obligat , non potest vitari peccatum contra illud , absque auxilio gratiæ.

Non potest homo siuè proximè , siuè remotè , se disponere ad gratiam habitualement , sine *Ref.* 5. auxilio gratiæ.

Vulgatum illud , facienti quod in se est , Deus non denegat gratiam , intelligitur de faciente ex gratiæ auxilio.

Celebris est diuisio gratiæ actualis in excitantem , & adiuuantem. *Cap.* 6.

Excitans consistit in sancta cogitatione , & *Ref.* pio affectu , quibus Deus pulsatur cor hominis , 1. & mouet ad bonum.

Gratia excitans confertur homini sine illius libero consensu , sed non sine illius influxu physico.

48 DE AVXILIIS DIVINIS.

Eam autem Deus producit per se immediatè, & interuentu alicuius qualitatis aut motionis creatæ.

Ref. 2. Gratia adiuuans est auxilium actuale ordinis supernaturalis, quo Deus iuuat voluntatem creatam ad actus supernaturales.

Ad actus supernaturales sufficit habitus eiusdem ordinis: neque ad eos requiritur gratia actualis adiuuans.

Ref. 3. Gratia adiuuans non concurrit priùs naturæ ad opus supernaturale, quàm liberum arbitrium.

Neque se habet propriè vt causa totalis respectu actus supernaturalis, sed vt causa partialis dumtaxat.

Reprehenduntur Semipelagiani, qui inter Deum, & nos ita partiebantur, vt dicerent initium fidei esse à nobis, incrementum à Deo.

Ref. 4. Alia est diuifio gratiæ actualis, in operantem, & cooperantem, quæ cum præcedenti coincidit.

Vnde operans fit in nobis, sine nobis moraliter, seu liberè operantibus, licèt ad illius productionem physicè concurramus.

Et distinguitur à cooperante, eo modo quo excitans ab adiuuante distinguitur, nempe aut moraliter iuxta nonnullos, aut etiam realiter iuxta alios.

Tertia est diuifio gratiæ actualis, in præuenientem, & comitantem, seu subsequenter, quæ à præcedentibus non distinguitur.

Cap. 9. *Ref.* 1. Datur gratia aliqua ad benè agendum sufficiens, in iis qui de facto non benè operantur: quique proinde carent gratia efficaci.

Gratia sufficiens non videtur distincta ab

DE
excitant
ctata.
Et
ad aliqu
mo actu
Non
concurrit
rationis.
Paruul
sufficiens
Dei.
Idem di
fidelibus
Gratia
tur quov
ta ordina
Hæc ta
ad vitan
Præce
semper
bus.
Admit
mouens
fecius.
Gratia
excitante
est, imp
Probab
tiam eff
bonitate
No
minat
dente
De
qui
exp
E

DE AVXILIIS DIVINIS. 69
excitante, & adiuuante, in actu primo spectata.

Et tantum gratia dicitur absolute sufficiens ad aliquam operationem, quæ sufficit ut homo actu operetur, si velit. *Resp.* 2.

Non negamus tamen, quin requiratur concursus Dei proportionatus, ex parte operationis.

Paruulis omnibus paratum est auxilium sufficiens ad salutem, quantum est ex parte Dei. *Resp.* 3.

Idem dicendum de omnibus adultis, etiam infidelibus, & excæcatis.

Gratia sufficiens ad conuersionem non datur quouis tempore, sed certis momentis iuxta ordinationem Dei. *Resp.* 4.

Hæc tamen gratia semper omnibus parata, ad vitandum nouum peccatum.

Præceptum conuersionis ad Deum non semper urget, sed certis duntaxat temporibus.

Admittenda est quædam gratia efficax, ita mouens hominem ad bonum, ut sequatur effectus. *Resp.* 5.

Gratia efficax non distinguitur realiter ab excitante, seu vocante, cuius proprium munus est, impellere suauiter ad opus.

Probabilis est sententia quæ docet, gratiam efficacem realiter & physice mouere voluntatem ad opus bonum. *Resp.* 6.

Non tamen hæc gratia physice prædeterminat voluntatem ad opus, iniecta ei antecedente agendi necessitate.

Deus non expectat voluntatem, antequam gratia diuinâ præuentâ sit, præuentam tamen expectat, ut consentiat.

Efficacia gratiæ in actu primo nullo mo-

70 DE GRATIA HABITVALI.

do pender à voluntate, sed tantum efficacis in actu secundo, seu efficientia.

Ref. 7. Efficacia gratiæ poni solet in certa congruitate, & contemperatione vocationis diuinæ cum libero arbitrio, ex qua, iuxta præscientiam Dei, infallibiliter sequitur effectus.

Ex duobus æquali gratia in actu primo præuentis, fieri potest vt vnus consentiat, non alter.

DE GRATIA HABITVALI.

Cap. 8.

Ref. 1.

Datur aliquod donum gratiæ diuinitus infusum, quod post operationem in anima nostra habitualiter permanet.

Dari gratiam habitualement iam videtur esse de fide post Concilium Tridentinum: antea tamen non erat.

Ref. 2.

Habitus gratiæ sanctificantis realiter à charitate distinguitur: est quicquid in scriptura dicitur de gratia, de charitate etiam dicatur.

Gratia habitualis constituit hominem in statu supernaturali, ad habitus operatuios eiusdem ordinis, ex congruitate præsupposito.

Ref. 3.

Gratia habitualis ex natura sua augeri potest, idque in infinitum.

Gratiæ augmentum fit in hominibus per bona ipsorum opera, tanquam per causam meritariam.

Gratia ordinariè non augetur ex opere operantis, nisi iuxta proportionem meritorum, interdum supra.

Nullus est viator, qui non possit vltiores

DE GRATIA HABITVALI.

71

in gratia progressus facere.

Gratia habitualis amitti potest, idque non solum infidelitate, sed etiam quouis alio peccato mortali. Res.
4.

Peccatum mortale non expellit gratiam efficienter physice, sed tantum moraliter, seu demeritorie.

Gratia habitualis absolute minui potest, non tamen de lege ordinaria.

Deus solus de facto est causa principalis gratiae, imò de potentia absoluta nulla creatura potest vi sua gratiam producere. Cap.
9.
Res.
1.

Deus non tantum est causa generalis gratiae, sed etiam particularis, potiori titulo quam effectuum, quos solus producit, etsi causam creatam habere possint.

Gratia habitualis non creatur proprie, sed ut summum improprie, quatenus producit nullis praecedentibus meritis.

Gratia educitur ex anima, in cuius potentia obediunt passiva continetur. Res.
2.

Congruum est ut gratia educatur ex ipsa essentia animae, sicut habitus operativi ex potentiis illius educuntur.

Nulla potest assignari qualitas, quae sit dispositio physica ad gratiam. Res.
3.

Dantur tamen variae dispositiones morales ad gratiam, quae consistunt in quibusdam bonis actibus peccatoris.

Inter dispositiones ad iustificationem in adultis necessarias, numerantur fides, spes, timor, dilectio Dei, & similes actus.

Dispositio ultima ad gratiam habitua- lem, non procedit effectiue ab ipsis habitibus gratiam comitantibus, sed ab auxilio actuali. Res.
4.

Non tamen ex vi talis dispositionis ho-

DE GRATIA HABITUALI.

mo consequitur remissionem peccatorum, prius naturâ quàm gratia illi infundatur.

Eodem instanti temporis quo prædicta dispositio existit, gratia habitualis infunditur, à qua infusa formatur, & valorem accipit.

Ref. 5. Non potest homo certò scire, certitudine fidei diuinæ, se iustum esse.

Aliqui viri perfectiores habent certitudinem moralem, actualis formidinis expertem, de sua iustitia,

Ordinariè ramen homines iusti non habent nisi probabilitatem aliquam coniecturalem, cum formidine coniunctam, de sua iustitia.

Cap. 10. Homo est formaliter iustus, per formam gratiæ ipsi intrinsecam, & non tantum per iustitiam Christi illi imputatam.

Ref. 2. Vnde quando dicitur, Christum nobis esse sapientiam, & iustificationem, sensus est, eum nobis esse authorem sapientiæ, & iustitiæ.

In iustificatione hominis peccata verè tolluntur, ita vt ampliùs non remaneant. quoad aliquam rationem culpæ.

Ref. 2. Renouatio interna quæ fit per gratiam, est mutatio aliquo modo distincta à remissione peccatorum.

Est etiam quodammodo connaturaliter cum ea coniuncta, non præcisè ob entitatem physicam gratiæ, sed ratione quorundam effectuum moralium, quos adiunctos habet.

Infusio gratiæ, & remissio peccati fiunt in eodem instanti, illaque est prior naturâ in genere causæ formalis, hæc in genere causæ materialis.

Nullus

DE GRATIA HABITVALI.

Nullus actus quantumvis perfectus, siue sit contritio, siue amor Dei super omnia, est causa formalis iustificationis.

Patres dicentes charitatem actualem esse perfectam iustitiam, intelligendi sunt dispositiue, non autem formaliter.

Peccatum mortale de potentia absoluta remitti potest sine vlla physica mutatione peccatoris, siue actuali, siue habituali. *Ref. 4.*

Ad remissionem peccati sufficeret condonatio ex parte Dei: sicut ad remissionem iniuriæ inter homines, satis est, quod læsus eam condones.

De potentia absoluta gratia habitualis potest simul esse in eodem subiecto cum peccato mortali, siue actuali, siue habituali. *Ref. 5.*

Non tamen in eo casu idem homo simul esset iustus & iniustus, gratus & ingratus, sed simpliciter iniustus, & ingratus.

Datur verum aliquod hominis meritum apud Deum, consistens in aliquo actu libero, quique ex auxilio gratiæ procedat. *Cap. 11. Ref. 3.*

Illustrantur merita Christi, ex eo quod suis meritis vim merendi hominibus dederit. *1.*

Exemplum Christi ostendit non requiri ad meritum, libertatem quoad specificationem inter bonum & malum.

Ad meritum non requiritur, vt sit opus à charitate elicitum, vel imperatum. *Ref. 2.*

Actus supernaturales ex se, & sine relatione charitatis, ad finem supernaturalem tendunt.

Ad proprium meritum requiritur ex parte operantis, gratia sanctificans, & status viatoris. *Ref. 3.*

Requiritur etiam vt hīs viuat, conditione

74 DE GRATIA HABITUALI:
mortalis. Vnde Enoch & Elias extra statum
merendi videntur constituti.

Ref. Opera hominis non merentur propriè de
4. condigno præmium æternum, sine aliqua pro-
missione, aut pacto ex parte Dei.

Nequidem ipsius Christi opera fuerunt
actum meritoria citra promissionem Dei: etsi
ex se essent valoris infiniti.

Potuerunt tamen Patres antiqui accipere
gratiam ex meritis Christi, etsi hæc nondum
existerent, nec conditiones ad ea requisitæ,
nisi in præuisione Dei.

Cap. Non potest peccator mereri de condigno
12. gratiam sanctificantem, nec remissionem pec-
Ref. catorum.

1. Potest tamen eam mereri de congruo, qua-
tenus per actus supernaturales se disponit ut
potest, ad eam consequendam.

Verum hoc meritum non impedit quin gra-
tia homini gratis conferatur, & non ex debito
iustitiæ.

Ref. Iustus potest mereri de condigno augmen-
2. tum gratiæ sanctificantis: idque per actus
etiam habitu gratiæ remissiores.

Augmentum gratiæ respondens actibus
remissis, tribuitur homini statim in hac vi-
ta.

Ref. Non potest homo mereri siue de condigno,
3. siue de congruo perseverantiam strictè sum-
ptam, ut includit quidquid à puncto iustifica-
tionis ad perseverandum requiritur.

Potest tamen iustus præsentis auxiliis gra-
tiæ, mereri de congruo alia auxilia ad perse-
uerandum necessaria, idque successiue, &
veluti per partes.

Ref. Iustus non potest mereri de condigno re-
4. parationem post lapsum, seu ut Deus eum

DE GRATIA HABITUALI. 76

liberet à peccato mortali, si in illud inciderit.

Probabile tamen est, iustum interdum mereri de congruo, per longam in bonis operibus perseverantiam, vt Deus illius misereatur, si è gratia exciderit.

Potest etiam iustus peccatori de congruo mereri primam gratiam, per quam ad Deum efficaciter conuertatur.

Probabile est hominem mereri de condigno *Rosi* primam gloriam, per actum illum quo extra sacramentum vltimatè ad gratiam habitualement disponitur.

Quare talis actus considerari debet, non vt naturâ antecedit gratiam habitualement, sed vt ab ea formatur, & dignitatem quandam moralem accipit.

